

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 24.07.2003
KOM(2003)444 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

om gennemførelse af den makrofinansielle bistand til tredjelande i 2002

FORKORTELSESLISTE

CAMEL	Capital, assets, management, earnings, liquidity (parametre, der anvendes i international bank-rating)
CBA	Currency Board Arrangement, currency board-ordning
CØEL	Central- og østeuropæiske lande
FBI	Forbrugerprisindeks
DEM	Tyske mark
EF	Det Europæiske Fællesskab
EFF	Extended Fund Facility, udvidet finansieringsfacilitet
EIB	Den Europæiske Investeringsbank
ESAF	Enhanced Structural Adjustment Facility, udvidet strukturtilpasningsfacilitet
EU	Den Europæiske Union
EUR	EUR
FDI	Udenlandske direkte investeringer
FESAL	Financial and Enterprise Structural Adjustment Loan, strukturtilpasningslån til finans- og erhvervssektoren
FRY	Den Tidligere Republik Jugoslavien
FYROM	Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien
BNP	Bruttonationalprodukt
IFI	International Financial Institutions, internationale finansieringsinstitutioner
IMF	Den Internationale Valutafond
MFA	Makrofinansiel bistand
NIS	Nye uafhængige stater
PRGF	Fattigdomsbekæmpelses- og vækstfacilitet
SAA	Stabiliserings- og associeringsaftale
SAF	Structural Adjustment Facility, strukturtilpasningsfacilitet
SBA	Standby-arrangement
USD	US-dollar
MOMS	Merværdiafgift
WTO	Verdenshandelsorganisationen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forkortelsesliste	2
I. INDLEDNING	5
II. SAMLET BILLEDE	6
1. Baggrund	6
2. Makrofinansiel bistand i 2002.....	6
A) Nye afgørelser	6
B) Udbetalinger.....	7
C) Tilbagebetalinger og ikke-udbetalte beløb.....	7
3. Udvikling og geografisk fordeling af den makrofinansielle bistand.....	7
4. Byrdefordeling	13
III. ARMENIEN.....	14
1. Resumé.....	14
2. Makroøkonomiske resultater.....	14
3. Strukturreformer.....	15
4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand	16
IV. BOSNIEN-HERCEGOVINA	17
1. Resumé.....	17
2. Makroøkonomiske resultater.....	18
3. Strukturreformer.....	18
4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand	19
V. DEN TIDLIGERE JUGOSLAVISKE REPUBLIK MAKEDONIEN	21
1. Resumé.....	21
2. Makroøkonomiske resultater.....	22
3. Strukturreformer.....	23
4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand	23
VI. GEORGIEN	25
1. Resumé.....	25
2. Makroøkonomiske resultater.....	26
3. Strukturreformer.....	26
4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand	27

VII.	MOLDOVA	29
1.	Resumé.....	29
2.	Makroøkonomiske resultater.....	30
3.	Strukturreformer.....	30
4.	Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand	31
VIII.	RUMÆNIEN	32
1.	Resumé.....	32
2.	Makroøkonomiske resultater.....	33
3.	Strukturreformer.....	34
4.	Gennemførelse af den makrofinansielle bistand.....	35
IX.	SERBIEN OG MONTENEGRO	36
1.	Resumé.....	36
2.	Makroøkonomiske resultater.....	37
3.	Strukturreformer.....	38
4.	Gennemførelse af den makrofinansielle bistand.....	39
X.	SERBIEN OG MONTENEGRO/KOSOVO	40
1.	Resumé.....	40
2.	Makroøkonomiske resultater.....	40
3.	Strukturreformer.....	41
4.	Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand	43
XI.	TADSIKISTAN.....	44
1.	Resumé.....	44
2.	Makroøkonomiske resultater.....	45
3.	Strukturreformer.....	45
4.	Gennemførelse af den makrofinansielle bistand.....	46
XII.	UKRAINE.....	48
1.	Resumé.....	48
2.	Makroøkonomiske resultater.....	49
3.	Strukturreformer.....	49
4.	Gennemførelse af EU's makrofinansielle bistand	50
	BILAG	52

I. INDLEDNING

I denne beretning vurderes den økonomiske situation, reformprocessen og udsigterne for de lande, der i 2002 modtog makrofinansiel bistand. Der lægges særlig vægt på landenes opfyldelse af de betingelser vedrørende økonomiske og strukturelle reformer, der er knyttet til bistanden.

Kapitel II giver en oversigt over EU's makrofinansielle bistand til tredjelande med en historisk baggrund, en sammenfatning af transaktionerne i 2002 og en analyse af byrdefordelingen mellem de internationale donorgrupper.

I de følgende kapitler diskuteres den økonomiske situation i de lande, som Rådet enten har besluttet at yde en ny makrofinansiel bistand, eller som modtog betalinger inden for rammerne af transaktioner, der var besluttet tidligere, eller som stadig var i gang i 2002.

I overensstemmelse med anbefalingerne i Revisionsrettens særlige rapport fra marts 2002 er der lagt særlig vægt på de relevante aspekter af overgangsprocessen og på gennemførelsen af strukturreformer i modtagerlandene. Fremskridt i den henseende viser også, i hvilken grad de tilsvarende økonomisk-politiske betingelser, der er knyttet til EU's makrofinansielle bistand, er opfyldt.

Denne beretning fremlægges i overensstemmelse med Rådets afgørelser om EU's makrofinansielle bistand eller ekstraordinære finansielle bistand til tredjelande og er en opfølgning af de beretninger, der er blevet fremlagt i de foregående år¹.

Bilag 1 viser den fulde oversigt over de makrofinansielle bistandstransaktioner, som Rådet har truffet beslutning om, samt de hertil svarende udbetalinger frem til udgangen af 2002. Bilag 2 viser en sammenfatning af den makrofinansielle bistand, der er ydet af bilaterale og multilaterale donorer til lande, som har modtaget makrofinansiel bistand fra EU. Endelig viser bilag 3 nogle udvalgte makroøkonomiske indikatorer for modtagerlandene.

1 Jf. følgende meddelelser fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet med titlen "Beretning om den makrofinansielle bistand til tredjelande":
KOM(1992)400 af 16.9.1992
KOM(1994)229 af 7.6.1994
KOM(1995)572 af 27.11.1995
KOM(1996)695 af 8.1.1997
KOM(1998)3 af 13.1.1998
KOM(1999)580 af 15.11.1999.
KOM(2000)682 af 27.10.2000.
KOM(2001)288 af 1.6.2001.
KOM(2002)352 af 11.7. 2002

II. SAMLET BILLEDE

1. Baggrund

Den makrofinansielle bistand støtter modtagerlandenes politiske og økonomiske reformbestrebelse og implementeres i tilknytning til støtteprogrammer fra IMF og Verdensbanken. Transaktionerne omfatter stadigvæk et sæt principper, som Rådet bekræftede i sine konklusioner af 8. oktober 2002, og som understreger bistandens ekstraordinære karakter, dens komplementaritet til midler fra IFI og de makroøkonomiske betingelser, der er knyttet til bistanden. EU's makrofinansielle bistand har især støttet modtagerlandenes bestræbelser på at gennemføre økonomiske reformer og strukturændringer. I snæver koordinering med IMF og Verdensbanken har den fremmet foranstaltninger, der er skræddersyet til særlige landebehov med den overordnede målsætning at stabilisere den finansielle situation og indføre markedsorienterede økonomier. Kommissionen implementerer bistanden i samråd med Det Økonomiske og Finansielle Udvalg.

2. Makrofinansiel bistand i 2002

A) *Nye afgørelser*

Nye rådsafgørelser om ydelse af makrofinansiel bistand beløb sig i 2002 til i alt 315 mio. EUR, ekskl. omlægning af to ikke-udbetalte lånetransaktioner (se herefter punkt b.). Når man tager højde for disse omlagte transaktioner, falder årets nettoforpligtelser til 208 mio. EUR.

Allerede i 2000 og 2001 blev den makrofinansielle bistand til Balkan-landene øget, idet Rådet traf afgørelse om seks transaktioner til et maksimalt beløb af 448 mio. EUR til Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Kosovo, Montenegro og den dengang Tidligere Republik Jugoslavien (FRY). I 2002 blev denne forhøjelse af bistanden til Balkan-regionen bekræftet af en betydelig makrofinansiel bistandspakke til henholdsvis Serbien og Montenegro og Bosnien-Hercegovina.

- a. Den 5 november 2002 godkendte Rådet endnu en makrofinansiel bistand til Serbien og Montenegro på op til 130 mio. EUR omfattende et lån på op til 55 mio. EUR og en gavebistand på op til 75 mio. EUR. Samme dag godkendte Rådet endnu en makrofinansiel bistand til Bosnien-Hercegovina omfattende et lån på op til 20 mio. EUR og en gavebistand på op til 40 mio. EUR.
- b. Hvad angår de nye uafhængige stater blev der lagt vægt på en omlægning af ikke-udbetalte tidligere makrofinansielle bistandstransaktioner. For det første blev Rådets afgørelse om et lån på op til 150 mio. EUR til Ukraine, hvoraf kun 58 mio. EUR blev udbetalt, erstattet af en ny lånepakke på 110 mio. EUR, der blev besluttet i juli 2002, mens den ikke-udbetalte del på 92 mio. EUR af det tidligere lån blev annulleret. Det nye lån er ydet på gunstigere betingelser både hvad angår løbetid (15 år i stedet for 10 år) og hvad angår afdragsfri periode (10 år i stedet for 7 år). Samtidig blev et betalingsbalancelån på 15 mio. EUR til Moldova, der blev bevilget i 2000, annulleret og erstattet af en gavebistand på samme beløb, som Rådet godkendte i december 2002.

B) Udbetalinger

Udbetalinger af makrofinansiel bistand androg i alt 141 mio. EUR, heri ikke medregnet gavebistand på 7 mio. EUR til Tadsjikistan og 15 mio. EUR til Bosnien, der blev udbetalt på grundlag af procedurer iværksat i 2002, men først afsluttet i begyndelsen af 2003. Udbetalingerne bestod af 11 mio. EUR til Armenien, 15 mio. EUR til Kosovo og 115 mio. EUR til Serbien og Montenegro (tidligere FRY). Alle disse udbetalinger blev foretaget i form af gavebistand.

C) Tilbagebetalinger og ikke-udbetalte beløb

Nogle makrofinansielle bistandstransaktioner, som blev besluttet i første halvdel af 1990'erne, er ikke blevet fuldstændig udbetalt som oprindeligt forudset. Dette skyldes enten forbedrede eksterne finansielle vilkår (Ungarn, de baltiske lande, Slovakiet, Algeriet) eller et vanskeligt økonomisk og politisk klima (Albanien, Belarus). I disse tilfælde er udbetalingen af de resterende trancher ikke længere programmeret. Hvad angår de nyligt vedtagne transaktioner har der i nogle tilfælde været forsinkelser i udbetalingerne på grund af en opbremsning af reformprocessen (Rumænien og Georgien). Hvad angår Moldova og Ukraine, har ændrede omstændigheder fået Kommissionen til at genoverveje betingelserne for de nuværende bistandstransaktioner og ændre dem i 2002 som nævnt ovenfor.

Sidste kolonne i bilag 1 viser ikke-udbetalte, udestående, afbrudte eller annullerede beløb.

3. Udvikling og geografisk fordeling af den makrofinansielle bistand

EU's makrofinansielle bistand har til formål at støtte den makroøkonomiske stabilisering i modtagerlandene og mindske disses betalingsbalance- (og budget-) problemer. Bistanden er også et nyttigt middel til at fremme strukturreformer. I årenes løb er det antal lande, som det ville være hensigtsmæssigt for EU at yde en sådan støtte, vokset, da et stigende antal lande med grænser til EU stod over for betalingsbalancevanskeligheder og forpligtede sig til at gennemføre byrdefulde økonomiske reformprogrammer. Dette resulterede i en forskydning i den geografiske balance i bistanden i forhold til de første år, hvor de fleste modtagerlande var lande i Central- og Østeuropa. Som følge af konflikterne i de vestlige Balkanlande, især Kosovo-konflikten i 1999, og den politiske udvikling i Serbien og Montenegro (tidligere FRY) var der i rådsafgørelserne i 1999-2002 en klar tendens til en relativ stigning i den makrofinansielle bistand til Balkanlandene.

De fire afgørelser om makrofinansiel bistand, der blev truffet i 2002, vedrørte traditionel betalingsbalancestøtte, hvoraf tre var gavebistand.

Afgørelserne i perioden 2000-2002 er i høj grad kendetegnet ved den store andel af det samlede bistandsbeløb, der blev ydet i form af gavebistand, nemlig 44,5 % i stedet for 6 % i perioden 1990-1999. Det nye forhold mellem gavebistand og lån i bistandspakkerne afspejler EU-organernes bedømmelse af modtagerlandenes relative fattigdom og begrænsede tilbagebetalingsevne. Som bemærket allerede i 2000 og 2001 tager den makrofinansielle bistand ikke alene sigte på at fremme en makroøkonomisk stabilisering, den spiller også en yderst nyttig rolle som støtte for strukturreformprogrammerne i modtagerlandene. Den makrofinansielle bistand er konsekvent blevet kombineret med bistanden under PHARE/ISPA, TACIS og CARDS-programmerne for at styrke den institutionelle kapacitet, som var af afgørende betydning for en vellykket gennemførelse af strukturreformforanstaltningerne.

Tabel 1 og 2 og de ledsagende figurer 1a og 2a understreger den makrofinansielle EU-bistands ekstraordinære karakter. De mest omfattende makrofinansielle bistandstransaktioner blev besluttet og udbetalt i årene umiddelbart efter ændringerne i de politiske og økonomiske systemer i de central- og østeuropæiske lande. Derefter afspejler svingningerne i den makrofinansielle bistand det forhold, at der er truffet beslutninger fra sag til sag efter en vurdering af den makroøkonomiske situation og det resterende behov for ekstern finansiering i de potentielle modtagerlande. Figur 1a vedrørende **nettobeløb for transaktioner** i hele perioden fra 1990 til 2002 (i alt ca. 6 mia. EUR) og figur 2a vedrørende faktisk udbetalte beløb (til i alt 4,8 mia. EUR) viser en betydelig koncentration af bistanden på CØE-kandidatlandene (omkring 55 % af den samlede makrofinansielle bistand inden for de sidste 13 år). Den makrofinansielle bistand til disse lande blev dog gradvis udfaset i takt med landenes fremskridt i den makroøkonomiske tilpasnings- og reformproces. I den senere tid er der hovedsagelig ydet makrofinansiell bistand til de vestlige Balkanlande (63,5 % af transaktionerne fra 1999-2002 og 82 % i perioden 2000-2002) og en del nye uafhængige lavindkomstlande. Den relativt lave bistand til middelhavslandene (13 % af de samlede godkendte beløb, men ingen ny godkendelse siden 1996) skal ses på baggrund af de andre former for makroøkonomisk støtte (navnlig MEDA-strukturtilpasningsfaciliteterne), der er stillet til rådighed for disse lande.

Tabel 1. Makrofinansiel bistand, 1990-2002
Godkendte maksimumbeløb, mio. EUR

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Efter region													
Ansøgerlande	870	1.220	410		255			250		300			
Vestlige Balkan-lande			70		35			40		160	55	393	190
NIS					130	255	15	265	150		125		18 (a)
Middelhavslande		588			200								
Samlede godkendte beløb	870	1.808	480	0	620	255	15	555	150	460	180	393	208
heraf gavebistand		28	70		35			95		70	90	168	130
											Kosovo (35)		Serbien og
											Montenegro	FYROM (18)	Montenegro
											(20)	Serbien og	(75) Bosnien
		Rente-					Armenien og				Tadsjikistan	Montenegro	(40)
		tilskud til					Georgien				Bosnien (40)	(35) Moldova	(120) Kosovo
		Israel	Albanien		Albanien		(95)				FYROM (30)	(15)	(30)
													Moldova (15)
													(b)

(a) Nettobeløb under hensyntagen til b) og for Ukraine et nyt lån på 110 mio. EUR og samtidig annullering af 92 mio. EUR ud af et lån på 150 mio. EUR, der blev truffet beslutning om i 1998.

(b) Gavebistand på 15 mio. EUR og samtidig annullering af lån på 15 mio. EUR, der blev truffet beslutning om i 2000.

Diagram 1a. Maksimale tilladte beløb pr. år: i mio. EUR

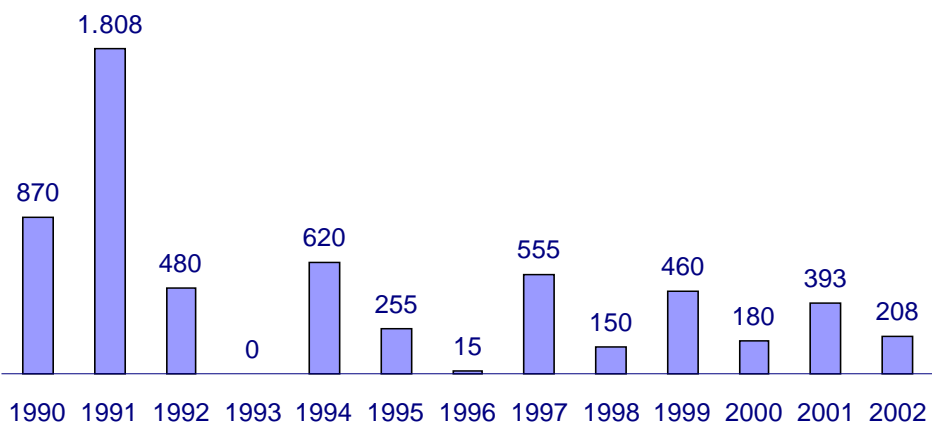

Diagram 1b. Makrofinansiel bistand 1990-2002, godkendelser Fordeling på regioner

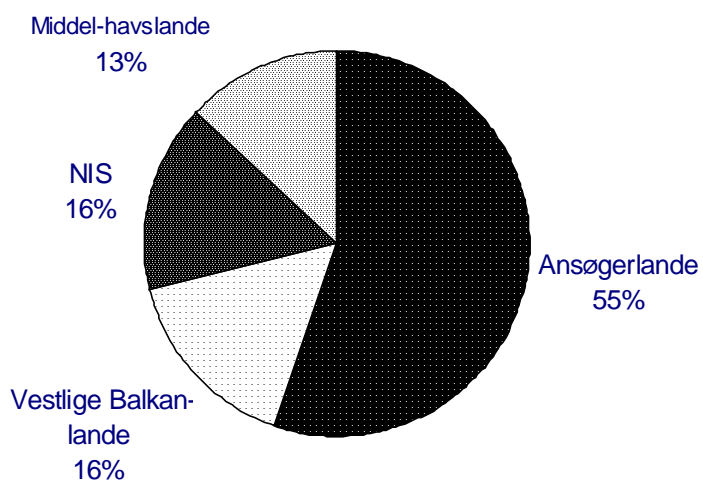
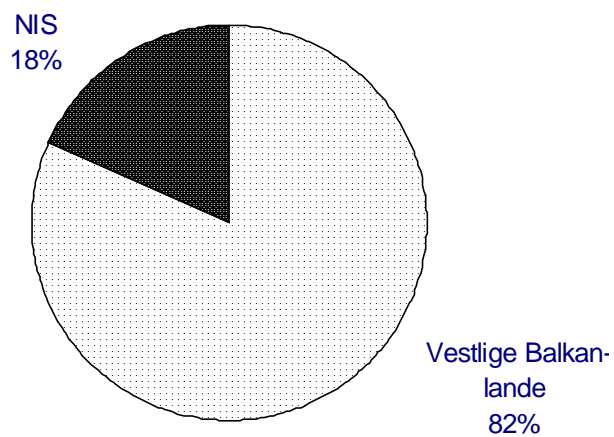

Diagram 1c. Makrofinansiel bistand i 2000-2002, godkendelser Fordeling på regioner

Udbetalinger, mio.EUR

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Efter region													
Ansøgerlande	350	695	705	270	70	80	40	70	250	40	160		
Vestlige Balkan-lande			35	35		15	20	25	15	25	105	312	130
NIS					25	135	115	100	156	71		80	11
Middelhavslande			438		150	100							
Samlede udbetale beløb	350	695	1.178	305	245	330	175	195	421	136	265	392	141
heraf gavebistand			63	35		15	20		18	28	85	105	141
												Bosnien (15)	
												FYROM (10)	
												Kosovo (15)	
												Serbien og	
												Bosnien (10)	Montenegro (11)
												Armenien FYROM (20)	(ex FRY) (35) Kosovo (15)
			Israel (28)									Armenien (8)	(4), Georgien (6) Serbien og
			Albanien									Georgien (9), Bosnien	Montenegro (115)
			(35)	Albanien		Albanien	Albanien		(10)	(15)	(20)	(14)	

NB: Tallene for 2000 omfatter udbetalinger til Bosnien, FYROM og Montenegro, som af tekniske årsager først fandt sted i begyndelsen af januar 2001.

Tallene for 2001 omfatter udbetalinger til FYROM og Tadsjikistan, som af tekniske årsager først fandt sted i begyndelsen af januar 2002.

Diagram 2a. Udbetalte beløb pr. år i mio. EUR

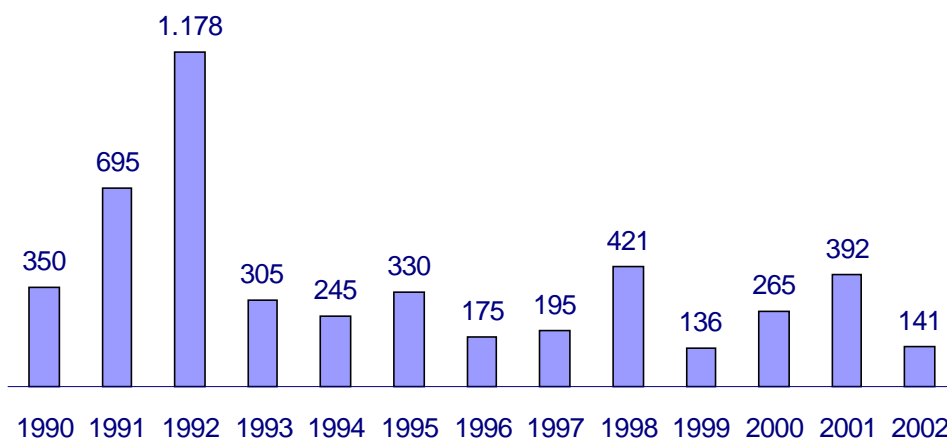

Diagram 2b. Makrofinansiel bistand i 1990-2002, udbetalinger Fordeling på regioner

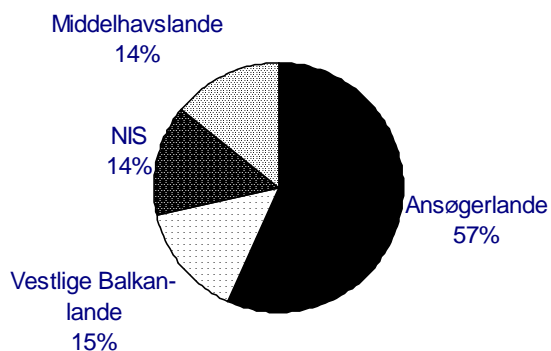
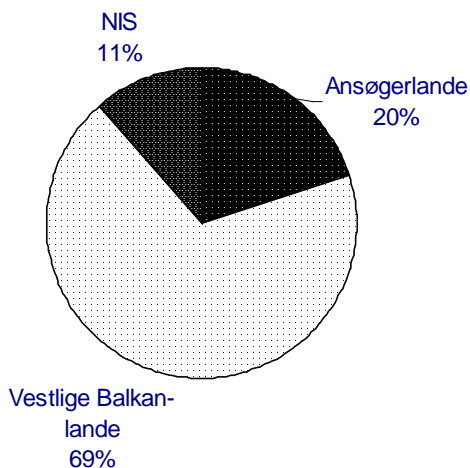

Diagram 2c. Makrofinansiel bistand i 2000-2002, udbetalinger Fordeling på regioner

4. Byrdefordeling

Inden for rammerne af bistandskoordineringsprocessen til støtte for CØE-landene og de vestlige Balkanlande har Europa-Kommissionen i samarbejde med Verdensbanken i relevante tilfælde organiseret donorkonferencer, hvor der foretages vurderinger af behov for ekstern finansiering i modtagerlandene, og hvor de potentielle bidrag fra IFI og de bilaterale donorlande (herunder EU) identificeres. For så vidt angår andre potentielle modtagerlande, anvendes en tilsvarende tilgang via en rådgivende gruppe, der sammenkaldes på Verdensbankens initiativ.

De midler, der leveres af forskellige bidragydere til dækning af det resterende behov for ekstern finansiering hos modtagere af makrofinansiel bistand fra EU, er anført i bilag 2. Der gives en nærmere beskrivelse af modtagerlandene for 2002 i bilag 2.1.

Siden EU begyndte at yde makrofinansiel bistand, har de absolutte beløb, som EU har afsat hertil, varieret betydeligt og parallelt med den finansielle støtte, der er ydet af det internationale samfund (jf. bilag 2 og tilsvarende tabeller i de tidligere beretninger om makrofinansiel bistand).

I 1990 var EU-bistanden meget stor sammenlignet med midlerne fra IFI. I den forbindelse spillede EU en central rolle som en af de største bidragydere og som koordinator af den bilaterale bistand til CØE-landene via G-24. Efterhånden som IFI blev i stand til at mobilisere flere midler ved hjælp af nye instrumenter, voksede deres andel i finansieringspakkerne imidlertid betydeligt, bortset fra i årene 2000 og 2001.

Sideløbende hermed blev der mobiliseret bidrag fra eksterne kreditorer, såvel offentlige som private, i form af gældssanerings- og gældsafgivelsestransaktioner, der startede i 1991 og navnlig var betydelige i 1994, 1995 og 2001. Blandt de lande, der modtager makrofinansiel bistand fra EU, var følgende lande omfattet af disse gældssaneringstransaktioner og lignende transaktioner: Algeriet i 1991 og 1994; Bulgarien i 1991, 1994 og 1997; Moldova i 1996; Ukraine i 1994, 1995 og 1999 og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Bosnien-Hercegovina og Albanien i 1999. Ingen af de lande, der modtager makrofinansiel bistand fra EU, var omfattet af gældssanering i 2000. I 2001 blev der inden for rammerne af Paris-klubben vedtaget en omfattende gældssaneringsordning til fordel for Serbien og Montenegro (dengang Forbundsrepublikken Jugoslavien). I 2002 var saneringen mindre omfattende og vedrørte igen Serbien og Montenegro og også Ukraine via Paris-klubben.

III. ARMENIEN

1. Resumé

Den økonomiske vækst i Armenien nåede et rekordhøjt niveau i 2002. De foreløbige BNP-data viser en realvækst på 12,9 % (9,6 % i 2001). En stærk vækst i eksporten (+48,5 %), der væsentligst skyldes opsvinget i diamantindustrien, førte til et fald i underskuddet på de løbende poster (vurderet til 8,5 % af BNP i 2002). Forbrugerprisinflationen var på 2 % (3 % ved udgangen af 2001).

Efter en fusion blev de fire elskaber privatiseret i 2002, og det forsøges nu at bringe private ledelsesprincipper til elsektoren. I november 2002 aftalte Armenien en gældsombytning med Rusland mod aktiver for sin gæld på ca. 100 mio. USD. Denne aftale betyder ejerskifte for et kraftvarmeværk.

Armeniens optagelse i WTO blev godkendt af organisationens almindelige råd i december 2002. Omvendt vil man ikke fuldt ud kunne drage fordel af en liberaliseret handelsordning, før de regionale handelsforbindelser er genoprettet, hvilket afhænger af løsningen af Nagorno Karabakh-konflikten.

Kommissionen konkluderede i juli 2002, at Armenien havde gjort væsentlige fremskridt med at opfylde betingelserne for udbetalingen af den tranche af gavebistanden, der var planlagt til 2002. Gavebistandstranchen på 5,5 mio. EUR blev udbetalt i 2002, efter at IMF havde godkendt første og anden revision af det treårige arrangement i henhold til fattigdomsbekæmpelses- og vækstfaciliteten (PRGF), og efter at Armenien havde nedsat sin nettogæld til EU.

2. Makroøkonomiske resultater

Den armenske økonomi oplevede også i anden halvdel af 2002 en stærk vækst, der fik realvæksten for BNP op på et rekordniveau, der anslås til 12,9 % for hele året (9,6 % i 2001). Den økonomiske vækst skyldes fortsat først og fremmest industrisektoren (+14,2 %), især diamantforarbejdningssektoren, men også andre industrisektorer som metalindustrien og fødevarerindustrien klarede sig godt i 2002. Armenien har ligeledes oplevet et byggeboom (både boligbyggeri og offentlige værker). I landbruget var væksten kun på 4,4 % på grund af dårlige vejrforhold. I detailhandelen steg omsætningen med 15,6 %. Forbrugerprisinflationen

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER	
1. Prislberalisering	Kun forsyningselskabernes priser er endnu reguleret.
2. Handelsliberalisering	Liberal handelspolitik. Enkel og relativt åben importordning med lave toldtariffer. Ingen kvantitative restriktioner. Optagelse i WTO blev godkendt i december 2002.
3. Valutasystem	Flydende valutakurs. Begrænset officiel intervention. Ubegrænset adgang til udenlandsk valuta. Interbankmarkedet dominerende for udenlandsk valuta.
4. Udenlandske direkte investeringer	Liberal politik over for udenlandske direkte investeringer, ingen restriktioner for hjemtagelse af overskud og kapital. Indstrømning af udenlandske direkte investeringer på 3,3 % af BNP i 2001.
5. Pengepolitik	Lav inflation opretholdt gennem centralbankens forsigtige pengepolitik.
6. Offentlige finanser	De samlede offentlige indtægter inklusive bistand anslået til ca. 19 % af BNP i 2002, skatteindtægter til ca. 15 % af BNP; samlede udgifter anslås til omkring 22 % af BNP.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren	Et treårigt privatiseringsprogram blev vedtaget i 2001 omfattende over 900 virksomheder. Det sidste skridt af privatiseringsprocessen er dog forløbet langsommere end forventet på grund af manglende interesse blandt udenlandske investorer og et vanskeligt erhvervsklima.
8. Reform af den finansielle sektor	Mindstekapitalkravet for eksisterende banker forventes i 2005 at blive forhøjet til 5 mio. USD, hvilket allerede gælder for nye banker.

forblev lav på 2 % ved udgangen af 2002 (3 % ved udgangen af 2001). Med pengeoverførsler fra udlandet (anslået til ca. 4 % af BNP) og en lav inflation var den armenske dram ret stabil i nominel værdi i 2002. I faste priser blev den armenske dram devalueret i 2001-2002, hvilket i høj grad støttede økonomiens konkurrenceevne.

Det lykkedes regeringen at nedbringe budgetunderskuddet sidste år. Underskuddet på statsbudgettet for 2002 anslås til ca. 3 % af BNP (en yderligere formindskelse i forhold til et underskud på 3,8 % i 2001). Momsen er den vigtigste årsag til forbedringen af de finanspolitiske resultater, og den er både et udtryk for en vækst i den indenlandske efterspørgsel og en bedre skatteforvaltning. Momsindtægterne steg med næsten 20 % og udgjorde 40 % af de offentlige indtægter.

Underskuddet på de løbende poster faldt yderligere i 2002 til omkring 8,5 % af BNP (9,5 % i 2001). Eksporten var 48,5 % højere end i 2001, og importen steg med 12,9 %, hvilket reducerede handelsunderskuddet til 20,9 % af BNP (25,2 % i 2001). Ædelmetal og ædelstene tegnede sig for næsten halvdelen af den samlede eksport. De udenlandske direkte investeringer steg i 2002 og var i højere grad end tidligere fordelt på forskellige sektorer og mere koncentreret om små og mellemstore virksomheder.

Armeniens offentlige og offentlige garanterede gæld androg 1,02 mia. USD (ca. 42 % af BNP) ved udgangen af december 2002. Næsten 80 % af gælden er indgået på lempelige vilkår. Det anslås, at udlandsgældens nutidsværdi (NPV) er faldet fra 129 % af eksporten i 2001 til ca. 120 % i 2002. I november 2002 underskrev Armenien en aftale om gældsombytning mod aktiver med Rusland hvad angår en gæld på ca. 100 mio. USD. Ombytningen indebærer en overførsel af fem virksomheder (herunder et kraftvarmeværk) til Rusland som afvikling af gælden. Det forventes som et resultat af ombytningen, at nutidsværdien (NPV) af udlandsgælden vil blive reduceret til 96 % af eksporten i 2003, hvor ombytningen finder sted. Armenien forhandler også med Turkmenistan om levering af råvarer til afvikling af gæld. Nationalbankens bruttoreserver af udenlandsk valuta steg i anden halvdel af året, og ved årets udgang lå de på et relativt sikkert niveau svarende til 4 måneders import.

I maj 2001 godkendte IMF's bestyrelse et treårigt fattigdomsbekæmpelses- og vækstarrangement (PRGF) til fordel for Armenien. Efter en vis forsinkelse blev de to første halvårslige revisioner af programmet afsluttet i september 2002. Af det samlede PRGF-lånebeløb på ca. 69 mio. SDR, havde Armenien ved udgangen af 2002 trukket 30 mio. (39 mio. USD). Den tredje revision skal efter planen foregå i marts 2003.

3. Strukturreformer

Armeniens optagelse i WTO blev godkendt af organisationens almindelige råd i december 2002. Fordelene ved en liberaliseret handelsordning vil imidlertid ikke blive fuldt udnyttet, da genopretningen af de regionale handelsforbindelser med Azerbajjan og Tyrkiet kræver, at Nagorno Karabakh-konflikten løses.

Privatiseringsprogrammet for perioden 2001-2003 gennemføres gradvist med nogle større transaktioner, som f.eks. den kemiske fabrik Nairit, cementfabrikken Ararat og Zvartnot-lufthavnen, der blev afsluttet med udenlandske investorer i 2002. Efter fusionen af fire elselskaber blev aktiemajoriteten solgt til en udenlandsk investor, der overlod driften af Electricity Distribution Networks til et privat managementselskab. Hrazdan kraftvarmeanlægget vil blive overdraget til den russiske regering som led i en gældsombytning mod aktiver. Rusland overtager ligeledes i 2003 den finansielle ledelse af Medzamor atomkraftværket mod at fjerne værkets gæld til russiske leverandører af

reaktorbrændsel. Privatisering eller overgang til privat ledelse er ligeledes under forberedelse for andre kraftværker.

Regeringen udarbejdede i 2002 et udkast til en strategi til bekæmpelse af korruption, der endnu ikke er gennemført. EBRD har på basis af konjunkturundersøgelser vurderet, at den gennemsnitlige "bestikkelsesskat" er faldet i Armenien fra 4,2 % af virksomhedernes samlede årlige salg i 1999 til 0,9 % i 2002. Ifølge samme undersøgelser er andelen af virksomheder, der ofte betaler bestikkelse, faldet fra 40,3 % til 14,3 %.

I banksektoren blev mindstekapitalkravene forhøjet til 1,65 mio. USD med henblik på en gradvis forøgelse til 5 mio. USD for alle banker i 2005. I 2002 var otte ud af de i alt 28 banker under midlertidig administration forud for en eventuel fusion, hvor dette er muligt, eller opløsning.

Ifølge en folketælling ved udgangen af 2001 er Armeniens befolkning faldet til 3 mio. fra 3,7 mio. i 1991, da ca. en fjerdedel af befolkningen er udvandret (migranterne er hovedsagelig unge og uddannede).

4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand

EU har til fordel for Armenien vedtaget en bistandspakke omfattende et lån på 28 mio. EUR (udbetalt i 1998) og en samlet gavebistand på op til 30 mio. EUR. Den årlige lånetranche for 2001 på 5,5 mio. EUR blev udbetalt i begyndelsen af 2002 umiddelbart efter, at Armenien foretog en fremskyndet tilbagebetaling på 7 mio. EUR til EU. En kommissionsdelegation konkluderede i juli 2002, at Armenien havde gjort store fremskridt med hensyn til at opfylde de makroøkonomiske og strukturelle betingelser for udbetaling af hele gavebistanden for 2002 (5,5 mio. EUR). Der blev imidlertid givet afkald på en række betingelser, der ikke var blevet opfyldt væsentligst på grund af ydre omstændigheder, der førte til en række mislykkede privatiseringsforsøg. I december 2002 foretog Armenien en fremskyndet tilbagebetaling på 7 mio. EUR til EU som aftalt. Gavebistanden på 5,5 mio. EUR blev udbetalt umiddelbart efter af Kommissionen. Der blev udbetalt i alt 23 mio. EUR til Armenien i perioden 1998-2002 i form af gavebistand i henhold til den ekstraordinære finansielle bistand. Efter tre fremskyndede tilbagebetalinger beløb Armeniens gæld til EU sig til 9 mio. EUR ved udgangen af 2002.

Kommissionen indgik ligeledes en aftale med de armenske myndigheder om de strukturelle betingelser for gavebistanden for 2003 (op til 5,5 mio. EUR). Der blev stillet særlige betingelser på de samme områder som året før (som f.eks. skatteinddrivelse, omstrukturering af statsejede virksomheder, reform af energisektoren og reform af den offentlige sektor), og de er i overensstemmelse med den politik, som myndighederne fører i relation til det strategipapir om fattigdomsbekæmpelse, der er under udarbejdelse.

IV. BOSNIEN-HERCEGOVINA

1. Resumé

I løbet af 2002 fastholdt Bosnien-Hercegovina (FBiH) makroøkonomisk stabilitet og lav inflation, og landet fortsatte sine bestræbelser på at forbedre budgetsituationen. Væksten forventes at blive på 4 % i 2002, hvilket er et lille fald i forhold til 4,5 % i 2001. Bosnien-Hercegovinas afhængighed af donorbistand til finansiering af en stor del af det offentlige underskud og et meget stort underskud på de løbende poster gør økonomien meget følsom, især i lyset af udfasningen af genopbygningsstøtten.

I den forbindelse kan både myndighedernes reformagenda, der blev vedtaget i juli 2002, og IMF's nye standby-arrangement, der blev godkendt i august 2002, give sunde rammer for vækst via fortsatte reformer. Disse omfatter en yderligere budgetkonsolidering, afslutning af privatiseringerne og indførelse af et fuldt fungerende fælles økonomisk område, der vil kunne omdanne Bosnien-Hercegovinas nuværende bistandsbaserede økonomi til en økonomi baseret på udviklingen af små og mellemstore virksomheder, udenlandske direkte investeringer og eksport. Det kræver imidlertid, at reformtempoet sættes op, hvilket på nuværende tidspunkt vanskeliggøres af institutionelle og politiske problemer.

Inden for disse nye rammer besluttede Rådet den 5. november 2002 at yde Bosnien-Hercegovina en ny makrofinansiel bistand på op til 60 mio. EUR (lån på op til 20 mio. EUR og gavebistand på op til 40 mio. EUR). På grund af det positive resultat af den første IMF-revision iværksatte Kommissionen udbetalingsprocedurerne i december 2002, hvilket vil føre til udbetaling af den første tranche af en gavebistand på 15 mio. EUR i første kvartal 2003.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER	
1. Prislberalisering	De fleste priser er blevet liberaliseret med undtagelse af nogle få udvalgte offentlige tjenester.
2. Handelsliberalisering	Efter frihandelsaftalen med Kroatien, der trådte i kraft den 1. januar 2001, blev der i 2002 indgået lignende frihandelsaftaler med FYROM og Serbien og Montenegro. Optagelsen i WTO skrider frem, og optagelsen forventes at finde sted i 2003.
3. Valutasytem	Bosnien-Hercegovina har siden juni 1998 haft en currency board-ordning. Den fælles valuta, KM, er bundet til euroen med en fast kurs på 1,96 KM.
4. Udenlandske direkte investeringer	Der er iværksat visse initiativer for at forbedre erhvervs klimaet. Således er der oprettet et agentur til fremme af udenlandske investeringer (FIPA), og enhederne har harmoniseret deres lovgivning vedrørende udenlandske investeringer. Klimaet er imidlertid fortsat usikkert for udenlandske investorer, der opfatter klimaet som risikobetonet og ikke-gennemsigtigt.
5. Pengepolitik	Centralbanken er ansvarlig for administrationen af currency board-ordningen. Centralbanken og andre banker må ikke udlåne penge til regeringen.
6. Offentlige finanser	Den offentlige sektor er forholdsvis stor i Bosnien-Hercegovina med offentlige udgifter, der udgør ca. 56 % af BNP. Det skal sammenholdes med korruptionsproblemer og en dårlig kvalitet for offentlige ydelser. Der er imidlertid allerede opnået en betydelig budgetkonsolidering mellem enhederne. Enhederne har nu samme toldsats, og det overvejes at indføre moms.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomheder	Mens privatiseringen af små og mellemstore virksomheder stort set er afsluttet i begge enheder, mangler der fremskridt hvad angår salg af store "strategiske" virksomheder, der kunne tiltrække udenlandske investorer.
8. Reform af den finansielle sektor	Fremskridtene med privatiseringen af banker har været opmuntrende, og der er en betydelig udenlandsk kapital i banksektoren. Hensigtsmæssige bankregler, herunder overvågningsregler og forsigtighedsregler, er blevet indført, f.eks. øget mindstekapitalkrav. I begyndelsen af 2002 åbnede børserne i Banja Luka og Sarajevo, og i august 2002 blev der oprettet et statsligt indskudsgarantikontr.

2. Makroøkonomiske resultater

De foreliggende indikatorer viser et fald i BNP-væksten i de seneste år. Efter høj vækst i første halvdel af 1990'erne, der blev drevet frem af bistand, faldt væksten fra 5,6 % i 2000 til 4,5 % i 2001, og den anslås at have været på 4 % i 2002. Ifølge officielle data steg industriproduktionen i føderationen Bosnien-Hercegovina fra januar til september 2002 med 7,5 % sammenlignet med samme periode i 2001. I Republika Srpska (RS) faldt industriproduktionen fortsat i 2002 - dog langsommere - idet tallene for de første tre kvartaler viste et fald på 7 %. Den officielle arbejdsløshedsprocent i 2002 var på ca. 41 % i føderationen Bosnien-Hercegovina og på 40 % i RS. Det skal bemærkes, at den officielle arbejdsløshedsstatistik kan være misvisende på grund af det store antal personer, der arbejder i den såkaldte grå økonomi på uofficielle markeder for varer og tjenester. Verdensbankens uofficielle skøn viser faktisk, at den reelle arbejdsløshedsprocent er det halve af det officielle tal.

På grund af en fortsat tilslutning til currency board-ordningen, har inflationen være under kontrol. I de første ni måneder af 2002 var inflationen stort set på nul i føderationen Bosnien-Hercegovina og på 2 % i RS. Da den konvertible mark (KM) har været knyttet til euroen til samme kurs siden indførelsen af EU-valutaen i januar 1999, har kursen på KM været stabil. Den internationale nettoreserveposition for føderationen Bosnien-Hercegovina var på 54 mio. EUR ved udgangen af 2002, en stigning på 40 % i forhold til slutningen af 2001, hvilket skyldes veksling af tidligere uregistrerede DM til KM efter indførelsen af eurosedler og -mønter i de 12 EU-lande.

De offentlige finanser er forbedret, selv om den offentlige sektor fortsat er stor, med offentlige udgifter på omkring 56 % af BNP. De bestræbelser, der blev påbegyndt i 2001 for at nedbringe det store generelle offentlige underskud, fortsatte i 2002. Myndighedernes mål var et konsolideret budgetunderskud på 11,5 % (5,5 % efter gavebistand) og af hensyn til budgettets udgiftsside skar de i pensioner og i investeringer, hvilket en lavere finansiering via gavebistand krævede. På grund af forbedringen på indtægtssiden, er det skønnede konsoliderede budgetunderskud faldet til 9,4 % af BNP (4 % efter gavebistand).

Hvad angår stillingen over for udlandet er der fortsat underskud på betalingsbalancen, både på de løbende poster og på handelsbalancen. Underskuddet på de løbende poster er fortsat meget højt, og det vil i 2002 (statslige overførsler ikke medregnet) beløbe sig til 21 % af BNP, hvilket er et mindre fald i forhold til 2001 (23 %). Bestræbelserne på at fjerne hindringerne for direkte udenlandske investeringer fortsatte i 2002, hvor de direkte udenlandske nettoinvesteringer skønnes at være steget til 260 mio. EUR sammenholdt med 145 mio. EUR i 2001. Udlandsgælden var på 52 % af BNP ved udgangen af 2002 og forventes at forblive på det niveau på mellemlang sigt. Forholdet mellem afvikling af udlandsgæld og eksportindtægter er bedret (8,3 % i 2002).

3. Strukturreformer

Bosnien-Hercegovinas offentlige finanser er forbedret i begge enheder takket være en bedre skatteopkrævning og gennemførelsen af de nye finansforvaltningssystemer. Endvidere har enhederne taget skridt til at indskrænke den offentlige sektor, navnlig ved at nedsætte antallet af ansatte i forsvaret.

Hvad angår reformer på told- og skatteområdet, fortsætter harmoniseringen mellem enhederne, idet dobbeltbeskatningen af handel mellem enhederne ophørte i juli 2002.

Der foregår ligeledes en omstrukturering af skatte- og toldadministrationen i begge enheder efter pres fra det internationale samfund. Der har for nylig været sat fokus på indførelsen af moms på nationalt niveau og en samling af enhedernes toldadministration. Sådanne initiativer ville støtte de offentlige finanser, i højere grad finansiere eksisterende og nye statslige institutioner og gøre finanspolitikken mere bæredygtig. Der kan imidlertid forventes en vis modstand i enhederne, bl.a. da nogle af disse ændringer kan medføre rationaliseringer hvad angår beskæftigelsen, gøre skatteunddragelser vanskeligere og øge statens rolle i skatteopkrævningen.

Privatiseringsresultaterne har været skuffende langsomme i begge enheder. Forsinkelserne kan i nogen grad tilskrives en overoptimistisk vurdering fra myndighedernes side hvad angår virksomhedernes værdi, men også manglende oplysninger om virksomhedernes gæld. Mens privatiseringen af små og mellemstore virksomheder stort set er afsluttet i begge enheder, mangler der fremskridt hvad angår salg af "strategiske" virksomheder, der kunne tiltrække udenlandske investorer. I føderationen blev 5 ud af de 56 "strategiske virksomheder", der var forberedt på privatisering med hjælp fra det internationale samfund (USAID, Verdensbanken og EU), privatiseret i 2002 mod 6 i 2001. Der er indkaldt bud for yderligere 28. I RS blev kun en virksomhed ud af en liste på 80 solgt i 2002 (3 i 2001) efter indkaldelse af bud for 23 virksomheders vedkommende.

I juli 2002 blev de regionale og den nationale regering enige med det internationale samfund om en reformagenda for økonomien ("Jobs and Justice"). Reformene skal støtte udviklingen af en konkurrencedygtig markedsøkonomi og fremme private investeringer. Ved udgangen af 2002 blev der iværksat visse initiativer for at forbedre erhvervsklimaet. Således blev der oprettet et agentur til fremme af udenlandske investeringer (FIPA), der dog endnu ikke er operationelt, og enhederne har harmoniseret deres lovgivning vedrørende udenlandske investeringer. I september blev der vedtaget en ny konkurslovgivning. Myndighederne forsøgte også at forbedre situationen ved at gøre det lettere for virksomhederne at etablere sig og ophøre og ved at sænke de administrative omkostninger.

Målet om at alle banker skulle være privatiseret ved udgangen af 2002 blev nået i RS, men endnu ikke i FBiH. De seneste fremskridt har været opmuntrende, og der er en betydelig udenlandsk kapital i banksektoren. I august 2002 blev der oprettet et statsligt indskudsgarantikontor på grundlag af de to enheders kontorer. Der er indført hensigtsmæssige bankregler, herunder overvågningsregler og forsigtighedsregler, selv om ansvaret for dette snarere ligger hos enhederne end hos centralbanken. I den forbindelse er der også opnået fremskridt med indførelsen af én tilsynsmyndighed for banksektoren i og med harmoniseringen af lovgivningen. I begyndelsen af 2002 åbnede børserne i Banja Luka og Sarajevo, men markedskapitaliseringen er stadig ubetydelig.

4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand

I maj 1999 vedtog Rådet at yde Bosnien-Hercegovina en makrofinansiell EU-bistand omfattende et lån på op til 20 mio. EUR og en gavebistand på op til 40 mio. EUR (afgørelse 1999/325/EF) i forbindelse med et IMF-program (treårigt standby-arrangement), der blev vedtaget i maj 1998. Gennemførelsen af den første makrofinansielle bistand blev afsluttet i december 2001, da den tredje gavebistandstranche på 15 mio. EUR blev udbetalt.

På grundlag af et forslag fra Europa-Kommissionen af 31. juli 2002 godkendte Rådet den 5. november 2002 endnu en makrofinansiell bistand på op til 60 mio. EUR omfattende et lån på op til 20 mio. EUR og en gavebistand på op til 40 mio. EUR. Denne bistand blev givet som støtte til et omfattende økonomisk og strukturelt tilpasningsprogram i forbindelse med et IMF

standby-arrangement, der blev vedtaget i august 2002. Som den første pakke er denne bistand betinget af fremskridt med opfyldelsen af specifikke betingelser for den økonomiske politik.

Der var en kommissionsdelegation i Bosnien-Hercegovina i midten af november, og der blev vedtaget et aftalememorandum med myndighederne i begyndelsen af december. Dette aftalememorandum skitserer de forpligtelser, der er pålagt myndighederne i Bosnien-Hercegovina, om at gå videre med reformerne inden for offentlige finanser og administration, den finansielle sektor, den private sektor og erhvervs klimaet. På grund af det positive resultat af den første IMF-revision iværksatte Kommissionen udbetalingen af den første gavebistandstranche på 15 mio. EUR. Af dette beløb blev 25 % gjort direkte tilgængeligt for staten (3,75 mio. EUR), mens resten blev fordelt på en tredjedel/totredjedelsbasis mellem henholdsvis RS og FBiH, som det var tilfældet i den tidligere makrofinansielle bistandstransaktion.

V. DEN TIDLIGERE JUGOSLAVISKE REPUBLIK MAKEDONIEN

1. Resumé

I 2002 var de økonomiske resultater for Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien (FYRoM) dårligere end forventet. Der var en svag stigning i væksten (+0,3 % i forhold til mere positive udgangsprogner på 3-4 %). Det offentlige underskud (5,9 % af BNP) var noget større end de oprindelige progner (3 %) og blev kun forbedret en smule i forhold til 2001. Underskuddet på handelsbalancen steg med over 40 % og udgjorde 23 % af BNP. På den positive side skal det nævnes, at den monetære situation og valutakursen har været stabile.

Den strukturelle reformproces aftog i 2002 på grund af valget i september og det efterfølgende regeringsskift. Der var begrænsede fremskridt i gennemførelsen af strukturreformer på en række områder, især inden for store privatiseringer, strammere budgetkontrol og offentlig forvaltning. Det 6-måneders IMF Staff Monitored Programme (SMP), der startede den 1. januar 2002, kørte af sporet, efter at myndighederne begyndte at føre en ekspansiv finanspolitik. I november 2002 genoptog den nye regering drøftelserne med IMF om et nyt standby-arrangement, der skal give landet makroøkonomisk stabilitet.

I november 1999 godkendte Rådet en makrofinansiel bistand til FYRoM (lån på op til 50 mio. EUR og gavebistand på op til 30 mio. EUR), der blev forhøjet i december 2001 med en gavebistand på 18 mio. EUR. I januar 2002 blev den anden tranche udbetalt (gavebistand på 10 mio. EUR og lån på 12 mio. EUR). I september undertegnede Kommissionen og myndighederne i FYRoM et supplerende aftalememorandum, der indeholdt betingelserne for udbetaling af den resterende bistand (46 mio. EUR).

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER

1. Prislberalisering

Prislberaliseringen er i alt væsentligt gennemført, undtagen for de fleste ydelser fra forsyningselskaber og forskellige varer som f.eks. olie og oliebaserede produkter.

2. Handelsliberalisering

Interimtafalten om handel og handelsanliggender med EU, der trådte i kraft i juni 2001 efter indgåelsen af stabilitets- og associeringsaftalen vil medføre en mere liberal markedsadgang for EU-produkter og gradvis nedsættelse af tolden på de fleste vigtige produkter. Forhandlingerne om optagelse i WTO blev afsluttet i september 2002, og der forventes fuldt medlemskab af WTO i foråret 2003. I 2002 afsluttede landet netværket af frihandelsaftaler med de nabolande, der var omfattet af stabilitetspagten.

3. Valutasytem

Fra begyndelsen af 1994 har dinaren de facto været knyttet først til DEM og fra den 1. januar 2002 til euroen; siden devalueringen i juli 1997 koster 1 euro ca. 61 dinarer.

4. Udenlandske direkte investeringer (FDI)

Regeringens godkendelse er imidlertid fortsat nødvendig for at gennemføre nogle typer FDI, samtidig med at mangelen på et velfungerende marked for køb og salg af jord også virker bremsende på FDI. FDI-indstrømningen har været sporadisk i de senere år og har hovedsagelig vedrørt nogle få store transaktioner.

5. Pengepolitik

Centralbanken er ved lov gjort uafhængig af regeringen. Centralbanken må ikke udlåne til regeringen, bortset fra udlån af en dags varighed, der ikke kan forlænges. Pengepolitikken tager sigte på prisstabilitet, der er hovedmålet. Valutakursankeret er centralbankens vigtigste mellemfristede mål.

6. Offentlige finanser

Der blev indført moms i april 2000, og den udgør en vigtig indtægtskilde. Den midlertidige skat på finansielle transaktioner, der blev indført i 2001, blev forlænget indtil udgangen af 2002. Der er oprettet en konto i finansministeriet, der identificerer alle budgetbrugere, og der er indført et internt revisionssystem, der dog endnu ikke er fuldt ud operationelt.

7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren

Privatiseringsprogrammet begyndte i 1993. Ved udgangen af december 2002 var ca. 1 684 små og mellemstore virksomheder allerede blevet privatiseret, mens 84 statslige selskaber stadig var til salg. Privatiseringen i landbrugssektoren er næsten afsluttet. Virksomheder og organisationer, der udfører aktiviteter af særlig national interesse, offentlige tjenester og forsyningselskaber indgår ikke i programmet. I 2001 blev det nationale telefonselskab solgt til det ungarske selskab Matav. Afviklingen af de resterende 24 store tabsgivende selskaber - ud af en liste, der oprindeligt var på 40 - er blevet udskudt.

8. Reform af den finansielle sektor

Med bankloven fra 2000 blev der indført en retlig ramme for en moderniseret og styrket banksektor. Banksektoren er stort set privatiseret og meget koncentreret, idet de tre største banker sammen har en markedsandel på 65 %.

2. Makroøkonomiske resultater

I 2002 var de økonomiske resultater for Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien dårligere end forventet. Flere faktorer, som f.eks. de fortsatte negative følger af krisen i 2001, den svage stilling over for udlandet, den politiske usikkerhed i forbindelse med valget i september og en manglende IMF-aftale havde negative følger for det økonomiske og erhvervsmæssige klima. BNP, som tidligere forventedes at stige med ca. 3-4 %, viste en svag stigning på 0,3 %. Faldet i industriproduktionen på ca. 5 % blev opvejet af en positiv vækst i landbruget (+2 %) og i servicesektoren (+4 %). Den officielle arbejdsløshed steg til ca. 32 % af arbejdsstyrken fra 30,5 % det foregående år. Hvis der tages højde for den ikke-registrede sektor, er de reelle arbejdsløshedstal formodentlig lavere end de officielle data.

En stram pengepolitik og bevarelsen af valutakursankeret bidrog til at holde inflationen under kontrol i 2002, og forbrugerpriserne steg gennemsnitlig med mindre end 3 %. I 2002 steg den vægtede (for forskellige løbetider) rente på statsobligationer solgt efter auktionsprincippet fra 13 % i januar til over 15 % i december, hvilket medførte en høj realrente på ca. 12 % ved årets udgang. Dinaren er fortsat de facto knyttet fast til euroen - med ca. 61 MKD for en euro.

De offentlige finanser blev forbedret i 2002 men ikke så meget som planlagt i begyndelsen af året. Det offentlige underskud var på 5,9 % af BNP, hvilket er noget mere end de oprindelige prognoser på 3 % og en smule under underskuddet på 6,2 % i 2001. Dette forværrede resultat skyldtes de negative følger af nogle beslutninger om udgifter, der blev truffet forud for valget, f.eks. en stigning på gennemsnitlig 10 % i de offentlige lønninger, der blev indført i juni, og beslutningen om at godtgøre indskydere, der mistede deres opsparing i 1997 i TAT-pyramidesystemet.

Hvad angår stillingen over for udlandet medførte et uventet fald i eksporten på ca. 4 % til omkring 1 100 mio. USD sammenholdt med en stigning i importen på 10 % til 1 850 mio. USD en forværring af underskuddet på handelsbalancen med over 40 % til 750 mio. USD svarende til 23 % af BNP. På grund af store offentlige og private overførsler er underskuddet på de løbende poster i 2002 (over 300 mio. USD eller 8,7 % af BNP) betydelig lavere end handelsunderskuddet. Reserverne af hård valuta faldt til omkring 700 mio. USD ved udgangen af året svarende til 4-5 måneders import. Udlandsgælden forblev holdbar på ca. 42 % af BNP i 2002. Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien var ajour med betalingen af renter og afdrag på lån.

Det 6-måneders IMF-overvågede program (IMF Staff Monitored Programme - SMP), der startede den 1. januar 2002, kørte af sporet under forårsrevisionen som følge af ovennævnte udgiftsbeslutninger forud for valget. I november 2002 genoptog den nye regering drøftelserne med IMF og i februar 2003 blev der indgået en aftale om et nyt standby-arrangement, der forventes at bedre landets makroøkonomiske stabilitet. I de makroøkonomiske rammer, der er aftalt for 2003, regnes der med en realvækst for BNP på 3 % og en inflation på 3 %. Der blev fastsat et mål for det offentlige underskud på 2 % af BNP (1,6 % på centralt niveau), hvilket - hvis programmet kører - og i forhold til sidste år er ensbetydende med en mærkbar budgetkonsolidering på omkring 4 % af BNP.

3. Strukturreformer

Prisliberaliseringen er i alt væsentligt gennemført, undtagen for de fleste ydelser fra forsyningsselskaber og forskellige varer som f.eks. olie og oliebaserede produkter.

Privatiseringen af små og mellemstore virksomheder er stort set fuldført. Ved udgangen af december 2002 var ca. 1 688 små og mellemstore virksomheder blevet privatiseret, mens 84 statslige selskaber stadig var til salg sammen med dem, der indgik i det privatiseringsprogram, der blev påbegyndt i 1993. Kun 10 selskaber blev privatiseret i 2002, heraf 5 fra den oprindelige liste. De resterende 84 selskaber udgør mindre end 5 % af arbejdsstyrken og under 2 % af egenkapitalen i de statslige selskaber på privatiseringslisten. Omstruktureringsprocessen og salg eller opløsning af flere store tabsgivende offentlige virksomheder, der blev identificeret i regeringens handlingsplan fra 2000, blev suspenderet i sidste kvartal af 2002, før processen var afsluttet på grund af valget i september. Der skete imidlertid betydelige fremskridt i 2002. I september blev Jugohrom - en stor metalvirksomhed med næsten 2 000 ansatte, som var den virksomhed i handlingsplanen, der havde det største tab ud af de 40 selskaber, der indgik i handlingsplanen - solgt til det franske selskab SCMM.

FYRoM var det første land, der indgik en stabilitets- og associeringsaftale (SAA) med EU i april 2001, og denne blev i juni 2001 efterfulgt af interimaftalen om handel og handelsanliggender. I løbet af året indgik FYRoM frihandelsaftaler (FTA) med Albanien, Bosnien-Hercegovina og Rumænien og opfyldte på den måde fuldt ud sine forpligtelser hvad angår regional handelsliberalisering ifølge stabilitetspagten. I september afsluttede arbejdsgruppen forhandlingerne om FYRoM's medlemskab af WTO forhandlingerne, hvorved de sidste hindringer for landets medlemskab af WTO i foråret 2003 blev fjernet.

I 2002 blev der kun gjort få fremskridt med reformen af den offentlige administration og hvad angår offentlig udgiftsstyring. Processen aftog på grund af valget og regeringsskiftet, og det forventes nu, at den fortsættes i 2003. Hovedudfordringen hvad angår reformen af de offentlige finanser er en udvikling af decentraliseringen. I januar 2002 vedtog parlamentet en lov om lokalt selvstyre, der fastsætter en række lokale ansvarsområder. Gennemførelsen af denne lov er imidlertid i høj grad afhængig af vedtagelsen af en ny lov om finansiering af de lokale myndigheder, der vil fastsætte de ressourcer, de lokale myndigheder kan forvalte og beholde.

Banksektoren er stort set privatiseret og meget koncentreret, idet de tre største banker sammen har en markedsandel på 65 %. Sektoren lider fortsat af strukturproblemer, som manglende långivningsaktivitet, der fører til høj likviditet - kapitalgrundlaget er på 26 % ifølge de nyeste oplysninger. En stor spredning mellem udlåns- og indlånsrenten - ca. 9 % i 2002 - viser klart, at banksystemet ikke er tilstrækkelig konkurrencedygtigt, mens antallet af dårlige lån - omkring 20 % af kreditrisikoen ifølge den seneste metode - fortsat er forholdsvis stort. Tilliden til banksektoren stiger imidlertid fortsat takket være den monetære stabilitet.

4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand

Den 8. november 1999 besluttede Rådet at yde Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien en ny makrofinansiell bistand på op til 80 mio. EUR (lån på op til 50 mio. EUR og gavebistand på op til 30 mio. EUR).

Den oprindelige rådsafgørelse blev endvidere revideret den 10. december 2001, således at bistandsperioden blev forlænget indtil slutningen af 2003 og gavebistanden forhøjet med 18 mio. EUR (hvilket giver en samlet gavebistand på 48 mio. EUR ud af et samlet beløb på 98 mio. EUR).

En første tranche på 30 mio. EUR (20 mio. EUR i gavebistand og et lån på 10 mio. EUR) blev allerede udbetalt i december 2000/januar 2001. I januar 2002 blev en anden tranche på 22 mio. EUR (inkl. en gavebistand på 10 mio. EUR) udbetalt, undtagelsesvis på grundlag af et IMF-overvåget program under hensyntagen til den vanskelige politiske og økonomiske situation i landet i kølvandet på den etniske konflikt i foråret 2001.

Den makrofinansielle bistand fra EU indgår i en finansiel støttepakke til FYRoM på 309 mio. EUR, der indeholdt af 172 mio. EUR til betalingsbalancestøtte, og som blev bevilget af det internationale samfund på donorkonferencen i marts 2002.

Betingelserne for udbetaling af den resterende bistand (46 mio. EUR) fremgår af et supplerende aftalememorandum mellem Det Europæiske Fællesskab og myndighederne i FYRoM, der blev undertegnet i september 2002. Det anføres her, at udbetalingen af den tredje tranche (et lån på 10 mio. EUR og en gavebistand på 10 mio. EUR) vil ske, når IMF's bestyrelse har godkendt et nyt arrangement med myndighederne i FYRoM. Det indeholder ligeledes de økonomiske betingelser, der er knyttet til udbetalingen af fjerde og sidste tranche (op til 18 mio. EUR i lån og op til 8 mio. EUR i gavebistand). De fokuserer på fremskridt hvad angår reform af den offentlige forvaltning, forvaltning af de offentlige udgifter og finanser, virksomhedsomstrukturering og udvikling af den private sektor samt reform af den finansielle sektor.

VI. GEORGIEN

1. Resumé

I 2002 kom der fart i den økonomiske vækst takket være landbruget, transportsektoren og bygge- og anlægssektoren. De foreløbige tal viser en realvækst i BNP på 5,4 % (4,5 % i 2001). Forbrugerpris-inflationen var på 5,6 % (5 % ved udgangen af 2001). Det nuværende underskud på de løbende poster anslås på grund af den beskedne vækst i eksporten til at være uændret fra 2001, ca. 6,5 % af BNP.

Trods Paris-klubaftalen med bilaterale kreditorer i 2001 vil Georgiens gældsbetjeningsforpligtelser på udenlandsgælden fortsat være høje i 2003 og 2004, og det forventes, at Georgien vil forsøge at få forlænget den nuværende aftale om omlægning heraf.

Der er i 2002 næsten ingen fremskridt sket i forbindelse med strukturreformen. Det vanskelige investeringsklima i landet blev yderligere forringet som følge af, at sikkerhedssituationen blev forværret.

Den anden ændring af Georgiens treårige arrangement med IMF under PRGF blev afsluttet i juli 2002 efter en forsinkelse som følge af behovet for at træffe yderligere foranstaltninger for at understøtte skatteindtægterne på budgettet for 2002.

Da der ikke var sket fremskridt på en række strukturelle områder, foreslog en kommissionsdelegation i december 2002 at mindske støttetranchen (6,5 mio. EUR) inden for rammerne af den ekstraordinære finansielle bistand. Udbetalingen af tranchen afhænger imidlertid af IMF's revision og af, at Georgien fremskynder tilbagebetalingen af størstedelen af de 9 mio. EUR til Fællesskabet.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER	
1. Prislberalisering	De fleste priser er liberaliseret.
2. Handelsliberalisering	Liberal international handelspolitik. Georgien blev medlem af WTO i juni 2000. De fleste import- og eksportrestriktioner er blevet fjernet, men der er for nylig blevet indført et midlertidigt eksportforbud for at forhindre tyveri.
3. Valutasystem	Der er ikke valutarestriktioner for larien. Flydende valutakurs.
4. Udenlandske direkte investeringer	Hensigtsmæssig lovgivning i almindelighed. Ubegrænset hjemtagelse af kapital og overskud og ingen begrænsninger for at have valutakonti i bankerne. De udenlandske direkte investeringer udgjorde i 2001 3,2 % af BNP.
5. Pengepolitik	Den forsigtige pengepolitik har medvirket til at stabilisere inflationen på et lavt niveau. Dollariseringen af økonomien er stadig omfattende (ca. 80 % af indlånene er i udenlandsk valuta).
6. Offentlige finanser	De samlede budgetindtægter (herunder gavebistand) blev anslået til 16 % af BNP i 2002, skatteprovenuet til 14,5 %. De samlede udgifter og nettolångivningen blev anslået til 18 % af BNP. Parlamentet har fået forelagt en lov vedrørende et nyt budgetsystem.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren	Privatiseringen af små og mellemstore virksomheder er stort set afsluttet. Der fokuseres nu på de vigtigste forsyningsselskaber (telekommunikations- og energisektoren), hvor regeringen ønsker at finde strategiske investorer eller give selskaberne en privat ledelse. Der er sket et markant fald i interessen fra udenlandske investorer som følge af et dårligt erhvervs-klima.
8. Reform af den finansielle sektor	Der er de senere år truffet en række foranstaltninger til styrkelse af banklovgivning og -tilsyn. Der er vedtaget lovændringer, som giver Georgiens centralbank beføjelse til at tilbagekalde banklicenser. Kravene om mindstekapital er blevet forhøjet. IAS-standarderne for regnskabsaflæggelse og nye regler for klassificering af aktiver og hensættelser er blevet indført for forretningsbanker. Befolkningens tillid til banksektoren er dog fortsat lav.

2. Makroøkonomiske resultater

De foreløbige data for 2002 viser en stigning i den reelle vækst i BNP fra 4,5 % i 2001 til 5,4 %. Der kom fart i den økonomiske vækst takket være landbruget, transportsektoren og bygge- og anlægssektoren. Til trods for dårligt vejr i dele af landet steg landbrugsproduktionen med 7 %. En bedre energiforsyning med færre afbrydelser i forsyningen medførte en stigning i industriproduktionen (4,9 %) efter et fald i 2001. Forbrugerprisinflationen var på 5,6 % ved udgangen af 2002 (5 % ved udgangen af 2001). Den nominelle kurs på larien var fortsat stabil i 2002, idet den blev understøttet af overførsler fra udlandet.

Regeringen har taget nogle foranstaltninger for at forbedre inddrivelsen af skatter og afgifter, og den har været i stand til at mindske antallet af udgiftsrestancer, mens stramningen i de samlede udgifter blev opretholdt. Budgettet for 2002 sigter mod en stigning i skat/BNP-forholdet i forbindelse med statens udgifter fra 14 ¼ % i 2001 til 14 ¾ %, hvorved budgetunderskuddet blev yderligere mindsket fra 2 % af BNP i 2001 til ca. 1,5 %.

Situationen på Georgiens handelsbalance blev dårligere i løbet af 2002. Eksporten steg kun med 1,5 %, mens importen steg med 6,1 % (der importeres hovedsagelig olie, olieprodukter og naturgas). I december 2001 indførte parlamentet et forbud mod eksport af ikke-jernholdigt metalaffald (Georgiens vigtigste eksportvare) i et forsøg på at forebygge tyveri. Eksportforbuddet blev hævet i juni 2002 efter pres fra de internationale finansieringsinstitutioner. Eksportindtægterne steg imidlertid ikke tilstrækkeligt i anden halvdel af året. Georgiens underskud på de løbende poster anslås til fortsat at være på 6 ½ %, som registreret i 2001 (eksklusive overførsler ville underskuddet være på 10 ½ %). I december 2002 blev der indgået en aftale om bygning af en olieledning (Baku-Tbilisi-Ceyhan) og en parallel gasledning gennem Georgien fra Aserbajdsjan til Tyrkiet. De udenlandske direkte investeringer vil derfor stige fra 2003 til ca. 12 % af BNP, mens de udenlandske direkte investeringer i 2002 anslås at være forblevet på 2001-niveauet, ca. 3 % af BNP.

Georgiens offentlige og offentligt kautionerede udlandsgæld er på omkring 1,7 mia. USD (ca. 51 % af BNP), og i nutidsværdi svarer det til over 300 % af statens indtægter. På grund af den forventede stigning i renter og afdrag på udlandsgæld i 2003 og fremover, ventes Georgien at søge yderligere gældsoplægning af sin bilaterale gæld. Nationalbankens bruttoreserver af udenlandsk valuta steg i løbet af 2002 og svarer i øjeblikket til 1,7 måneders import.

Georgiens treårige arrangement under PRGF blev i januar 2001 godkendt af IMF's bestyrelse. Den anden revision af arrangementet blev afsluttet i juli 2002 efter en forsinkelse som følge af behovet for at træffe yderligere foranstaltninger for at understøtte skatteindtægterne på budgettet for 2002. Ved slutningen af 2002 kunne Georgien trække 49,5 mio. SDR (66 mio. USD) ud af det samlede beløb på 108 mio. SDR (144 mio. USD), som Georgien rådede over under PRGF.

3. Strukture reformer

Georgien har en liberal handelsordning, men der er i de senere år blevet indført eksportforbud for at forebygge tyveri af tømmer og metalaffald. Eksportforbuddet på metalaffald blev hævet i juni 2002, dvs. seks måneder efter, at parlamentet havde indført det. I løbet af 2002 blev der

taget yderligere skridt hen imod etableringen af olieledningen Baku-Tbilisi-Ceyhen og den parallelle gasledning Baku-Tbilisi-Erzurum, der forventes at kunne tages i brug fra 2004-2005.

Som følge af det vanskelige investeringsklima i landet, er man generelt ikke kommet langt med at privatisere i større omfang. Efter adskillige mislykkede privatiseringsforsøg i 2001, skete der lidt mere i 2002. Bl.a. blev den kemiske fabrik, Azoti, og en lokomotivfabrik privatiseret. I elsektoren blev der i 2002 etableret virksomheder med privat ledelse på såvel engrosmarkedet som i forbindelse med forsyning og distribution. De resterende statsejede distributionsselskaber blev fusioneret, og man er ved at forberede indførelsen af en privat ledelse i det fusionerede selskab (United Distribution Company). Selv om der går flere betalinger ind, er der endnu ikke sikret bæredygtighed i sektoren. Der er også sket fremskridt for så vidt angår indførelsen af privat ledelse på Tbilisi vandselskab. På den anden side er fremtiden for telekommunikationssektoren og Tbilisi gasdistribution endnu ikke afgjort.

På grundlag af regeringens strategi til bekæmpelse af korruption er der ved at blive forberedt en række foranstaltninger i forbindelse med omorganiseringen af den offentlige tjeneste og den finansielle ledelse af statslige ressourcer, men man er endnu ikke nået langt med at gennemføre disse tiltag. EBRD har på grundlag af erhvervsundersøgelser vurderet, at "bestikkelsesskatten" i Georgien faldt fra 3,5 % af virksomhedernes samlede årlige salg i 1999 til 2,7 % i 2002. I henhold til samme undersøgelse er antallet af virksomheder, der ofte betaler bestikkelse, imidlertid steget fra 36,8 % til 37,8 %.

Antallet af banker er stadig højt i Georgien i forhold til økonomiens størrelse (26 ved udgangen af 2002). I 2002 vedtog centralbanken en analytisk ramme for at hjælpe banker med vanskeligheder. Ved udgangen af året blev parlamentet forelagt et lovforslag vedrørende hvidvaskning af penge.

I 2002 blev der med bred deltagelse af civilsamfundet udarbejdet et program for økonomisk udvikling og bekæmpelse af fattigdom (den tidligere strategiske plan til bekæmpelse af fattigdom). I dokumentet erkendes bl.a. betydningen af landbrugspolitikken og udviklingen af landdistrikterne generelt for at bekæmpe fattigdom samt de udfordringer, socialsikringsordningerne står over for. En styrket ledelsesmæssig og administrativ kapacitet er nøglen til gennemførelsen af den foreslåede strategi.

4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand

I 2002 skete der væsentlige fremskridt på de mange områder vedrørende strukturreformen, men nogle områder halter endnu bagefter, især finanspolitikken, privatiseringen og reformen af energisektoren. En kommissionsdelegation foreslog derfor i december 2002 at mindske støttetranchen til 6,5 mio. EUR i 2002 (den maksimale årlige tranche er på 11,5 mio. EUR). Udbetalingen af tranchen afhænger imidlertid af IMF's revision inden for rammerne af Georgiens treårige PRGF-arrangement, og af, at Georgien fremskynder tilbagebetalingen af størstedelen af de 9 mio. EUR til Fællesskabet. I alt er der i perioden 1998-2002 blevet udbetalt 25 mio. EUR til Georgien som støtte inden for rammerne af den ekstraordinære finansielle bistand. Efter to fremskyndede tilbagebetalinger af gæld på lån på 110 mio. EUR, der blev udbetalt i 1998, var Georgiens udestående gæld til Fællesskabet på 92 mio. EUR ved udgangen af 2002. Kommissionen indgik desuden en aftale med Georgiens myndigheder om de strukturelle betingelser for støttetranchen i 2003 (op til maksimalt 11,5 mio. EUR). Det var

på de samme områder som året før, at der blev fastsat særlige betingelser (f.eks. inddrivelse af skatter og afgifter og reformen af energisektoren og af den finansielle sektor), og betingelserne er i overensstemmelse med de politikker, myndighederne forfølger i forbindelse med programmet for økonomisk udvikling og bekæmpelse af fattigdom, der er under udarbejdelse.

VII. MOLDOVA

1. Resumé

Der kom yderligere gang i den økonomiske realvækst, fra 6,1 % i 2001 til 7,2 % i 2002. Den stærke vækst i industriproduktionen, der fremmes af den gradvise vækst i eksporten og den stigende indenlandske efterspørgsel, er stadigvæk den drivende kraft bag den økonomiske ekspansion.

Handelsunderskuddet faldt lidt fra 24 % sidste år til 19 % af BNP i 2002, mens underskuddet på de løbende poster blev mindsket til ca. 6 % af BNP. Forbrugerpriserne steg i løbet af året frem til december 2002 med 4,4 %, mens stigningen året før havde været på 8 %.

Selv om strukturreformerne er blevet fremskyndet de seneste år, er overgangen til en markedsøkonomi langt fra fuldstændig. Mens jordreformen næsten er afsluttet, er regeringen først for nylig gået i gang med privatiseringen af de vigtigste industrielle sektorer, hvilket i høj grad kompliceres af landets ugunstige erhvervs klima.

Finanspolitikken har fortsat været stram, men er blevet forværret, fordi regeringen har en stor byrde med hensyn til gældsbetjening, idet gælden i øjeblikket er på 110 % af BNP. Der er derfor stadig stor afhængighed af kapital fra multilaterale og bilaterale kreditorer.

En kombination af disse finansielle problemer og betalingsbalanceproblemer i 2002 fik regeringen til at omlægge dens eneste Eurobond, der blev udstedt i 1997 med en løbetid på fem år og en pålydende værdi på 75 mio. USD. Efter et fremskyndet tilbagekøb af 35,6 mio. USD, blev 39,4 mio. USD overført til en syvårig amortiseringsobligation.

Moldova modtog ikke makrofinansiell bistand fra Fællesskabet i 2002. Det lån på 15 mio. EUR, der blev godkendt i juli 2000, blev erstattet af direkte gavebistand i december 2002 (2002/14307/EF). Sidstnævnte rådsafgørelse åbner mulighed for en ny foranstaltning, der dog stadig ikke er truffet beslutning om.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER	
1. Prislberalisering	De fleste priser er liberaliseret.
2. Handelsliberalisering	Liberal international handelspolitik. Moldova blev medlem af WTO i juni 2001.
3. Valutasystem	Leien er konvertibel for transaktioner på de løbende poster. Flydende valutakurs.
4. Udenlandske direkte investeringer	Ubegrænset hjemtagelse af kapital og overskud og ingen begrænsninger for at have valutakonti i bankerne. Hensigtsmæssig lovgivning overordnet set, men gennemførelsen er ofte problematisk, hvilket svækker erhvervs klimaet. De udenlandske direkte investeringer er fortsat beskedne, selv efter regionale standarder.
5. Pengepolitik	Til trods for den hurtigt stigende indenlandske efterspørgsel har Moldovas nationalbanks forsigtige pengepolitik medført et drastisk fald i inflationen.
6. Offentlige finanser	Regeringen har forsøgt at øge budgetindtægterne og stramme op på de offentlige udgifter. Inddrivelsen af skatte- og afgifter er blevet forbedret, men toldreformen prioriteres fortsat højt. I 2002 blev der registreret et første budgetoverskud på 2 % af BNP. Som følge af den store byrde som følge af gældsbetjeningen blev det samlede budgetunderskud imidlertid på 1,3 % af BNP. Den resterende gæld beløber sig til ca. 110 % af BNP.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren	Strukturreformerne er blevet fremskyndet de seneste år, men overgangen til en markedsøkonomi er langt fra fuldstændig. Privatiseringen af de væsentligste økonomiske sektorer blev forsinket på grund af et dårligt markedsklima.
8. Reform af den finansielle sektor	Den finansielle sektor er i relativ god form, men det er vigtigt med en yderligere stramning for at mobilisere opsparingen og fremme investeringerne

2. Makroøkonomiske resultater

Moldovas økonomiske optur begyndte i 2002, idet realvæksten i BNP var på 7,2 %. Den stærke vækst i industriproduktionen (11 % årligt), der fremmes af fortsat importefterspørgsel på de traditionelle markeder i det tidligere Sovjetunionen og stigende indenlandsk efterspørgsel, er stadigvæk den drivende kraft bag væksten.

I midten af 2002 faldt inflationen til under 5 % årligt for første gang siden den finansielle krise i 1998. Som følge af de fremskridt, der er gjort for nylig med gældsopløsningen og den forventede genoptagelse af den multilaterale finansiering forventes centralbanken fortsat at føre en bred og stram pengepolitik, og der forventes ikke en drastisk stigning i inflationen.

Regeringens finanspolitik har fortsat været forsigtig. Indtægterne var imidlertid beskedne i 2002 som følge af de gentagne mislykkede forsøg på at privatisere væsentlige virksomheder og et fald i udbytteskatten. Fortsatte indtægtsproblemer har tvunget regeringen til at fastfryse budgettet og indskrænke udgifterne for at dæmme op for underskuddet, der i 2002 beløb sig til 1,3 % af BNP.

Moldovas samlede udenlandske gæld er på nuværende tidspunkt på 110 % af BNP. Som følge af betydelige strukturelle underskud på de løbende poster, som i de foregående år har stabiliseret sig på ca. 9 % af BNP, er landet fortsat i høj grad afhængig af supplerende støtte fra internationale finansieringsinstitutioner og bilaterale donorer, så længe indstrømningen af udenlandske direkte investeringer fortsat er beskedne. De store officielle overførsler (hovedsagelig teknisk støtte og humanitær bistand) og de omfattende indbetalinger fra udlandet kan kun delvis opveje det kronisk høje handelsbalanceunderskud, der i 2002 beløb sig til næsten 20 %.

Som forventet har regeringens store gældsbetjening i 2002 tvunget den til at forsøge at omlægge den bilaterale gæld og forretningsgælden. I begyndelsen af juni meddelte den, at man var ved at omlægge betalingen af hovedstolen på et eurobondlån på 75 mio. EUR, der ville forfalde den 13. juni, idet man allerede havde givet udtryk for sit ønske om at omlægge sin gæld til Paris-klubben. Finansministeriet indgik en aftale om omlægning af 39,4 mio. USD af obligationen over en syvårig periode, idet den tidligere havde købt de resterende 40 % tilbage med rabat på sekundære markeder.

3. Strukturreformer

Det prioriteres fortsat højt at forbedre erhvervsklimaet og mindske antallet af de resterende statskontrollerede virksomheder. Korrupsion og mangelfulde retlige rammer udgør betydelige hindringer for en styrkelse af væksten via den private sektor. I 2002 omfattede regeringens privatiseringsplan 450 virksomheder, hvoraf de 22 var blandt de største, der privatiseres individuelt (to elnet, Moldtelecom, tobaksmonopolet, otte virksomheder i vinsektoren og en række industrianlæg). Indtægterne fra privatiseringen har været skufferende små og lå fortsat under målet i 2002. En af de største handler var salget i juni 2002 af elektronikvirksomheden Topaz til Ruslands Salyut for 1 mio. USD.

Deloitte & Touche, der fungerer som regeringens rådgiver i forbindelse med privatiseringen af elnettene, anbefalede at indstille privatiseringen som følge af ugunstige markedsvilkår,

mens privatiseringen af virksomheder i tobakssektoren er blevet udsat, indtil industrien er blevet liberaliseret. Den hidtil største privatisering var salget af halvdelen af landets el-distributionsnet til Union Fenosa of Spain i 1998, hvilket blev bakket op af Den Europæiske Bank for Økonomisk Genopbygning og Udvikling (EBRD).

Som følge af uenighed om eltaksterne med regeringen har den spanske investor imidlertid hævdet, at regeringen og erhvervslivet har forsøgt at spænde ben for virksomhedens aktiviteter. Moldova har ingen held haft med at tiltrække udenlandske investorer; landets hovedinvestorer er EBRD og det amerikansk støttede Western Newly Independent States Enterprise Fund (WNISEF), der ofte har måttet dække for vestlige private investorer, der forlader landet.

4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand

Kommissionen ydede makrofinansiell bistand to gange for henholdsvis 45 mio. EUR og 15 mio. EUR (Rådets afgørelse EF/94/346 og Rådets afgørelse EF/96/242) til Moldova. I begge tilfælde var fællesskabslånene del af en samlet bistandspakke, der blev stablet på benene af det internationale samfund til supplerende af midler tilvejebragt af internationale finansieringsinstitutioner. Moldova har hidtil omhyggeligt opfyldt sine finansielle forpligtelser over for Fællesskabet.

I juli 2000 godkendte Rådet et nyt makrofinansielt støttelån til Moldova på 15 mio. EUR (EF/452/2000). Da Rådet traf sin beslutning, var Moldovas ordning med IMF inden for rammerne af den udvidede finansieringsfacilitet (EFF), der blev godkendt i maj 1996, udløbet (i maj 2000). Den blev i december 2000 erstattet af et nyt treårigt arrangement under PRGF (programmet vedrørende fattigdomsbekæmpelses- og vækstfaciliteten). På den baggrund blev det foreslået, at Fællesskabets makrofinansielle lån til Moldova skulle annulleres og erstattes af direkte gavebistand i samme størrelsesorden. Med Europa-Parlamentets samtykke vedtog Rådet Kommissionens forslag den 19. december 2002 (2002/14307/EF). Denne nye makrofinansielle bistand vil blive udbetalt i mindst to trancher på lignende vilkår som dem, der blev fastsat i forbindelse med udbetalingen af lånet og vil supplere de internationale finansieringsinstitutioners finansiering.

VIII. RUMÆNIEN

1. Resumé

De makroøkonomiske tendenser var i særlig grad positive i 2002 med en vedvarende vækst ledsaget af en brat faldende inflation og en forbedret udenrigsøkonomisk situation.

Et bredt, godt makroøkonomisk policy mix støttede disse positive tendenser, men forsinkelser i gennemførelsen af strukturelle reformer fortsatte med at kaste skygger over udsigterne på mellemlang sigt.

På trods af visse fremskridt i retning af en hårdere budgetdisciplin giver de overdrevne lønstigninger i flere offentlige virksomheder og vedvarende restancer til budgettet og forsyningsselskaber i særlig grad anledning til bekymring sammen med de langsommere end planlagte privatiseringer og den voksende låntagning.

I januar 2002 enedes Rådet principielt om at stille 100 mio. EUR til rådighed for Rumænien i henhold til Rådets afgørelse 99/732/EF i to undertrancher på betingelse af, at det nuværende standby-arrangement blev gennemført tilfredsstillende, og at der skete tilstrækkelige fremskridt i landets strukturtilpasningsproces. Betingelserne for udbetalingen af den første undertranche var endnu ikke opfyldt i slutningen af 2002.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER	
1. Prislberalisering	I 2002 omfattede prisreguleringerne atten varer, hvoraf de ti var medtaget i forbrugskurven og udgjorde 20,4 %. De regulerede priser i energisektoren blev regelmæssigt justeret over inflationen.
2. Handelsliberalisering	I 2002 lå Rumæniens toldtariffer i overensstemmelse med princippet om de mest begunstigede lande i gennemsnit på 19,1 % på alle varer sammenlignet med niveauet i Fællesskabet på 6,3 %. Fra januar 2002 fjernede Rumænien alle resterende toldafgifter på import af industriprodukter fra EU, og frihandelsområdet for disse varer blev færdigetablet. I 2002 ratificerede Rumænien desuden en frihandelsaftale med Litauen, mens der blev ført formelle forhandlinger med Republikken Jugoslavien og FYROM om frihandelsaftaler, og der blev indledt drøftelser med Albanien og Bosnien-Hercegovina. Inden for CEFTA undertegnede Rumænien en supplerende protokol vedrørende liberaliseringen af landbrugs- og fødevarerhandelen og varenes oprindelse.
3. Valutasytem	Leuen flyder inden for en ordning med styret flydning, og kursen anvendes som det væsentligste inflationsbekæmpende instrument, så længe dette ikke bringer betalingsbalancen i fare. Inden for disse rammer gik centralbanken over til en politik med sjældnere, men større interventioner for at tillade større kursudsving.
4. Udenlandske direkte investeringer	Ordningen vedrørende udenlandske direkte investeringer er åben og ikke diskriminerende; overskud kan frit hjemtages. Siden begyndelsen af 1997 har udenlandske investorer kunnet eje den jord, der er nødvendig for at udøve deres aktiviteter. De love, der regulerer og fremmer udenlandske direkte investeringer og porteføljeinvesteringer, er gentagne gange blevet ændret, hvorved der er opstået retlig usikkerhed.
5. Pengepolitik	Den rumænske centralbank er yderst uafhængig. Loven om centralbankens statut angiver som bankens hovedformål at sikre den nationale valutas stabilitet for at bidrage til prisstabiliteten. Selv om lovgivningen stadig giver mulighed for at yde staten begrænset direkte finansiering, blev denne mulighed ikke udnyttet i 2002.
6. Offentlige finanser	Den grundlæggende skattereform er blevet gennemført, men der mangler endnu at blive gjort en større indsats for at konsolidere de offentlige finanser, herunder en pensionsreform og en reform af sundhedssektoren. I 2002 medførte vedtagelsen af nye love vedrørende moms og udbytteskat, foranstaltninger for at forbedre de institutionelle rammer for budgetpolitikken og skatteforvaltningen og en mindskelse af omfanget af midler uden for budgettet meget påkrævede fremskridt hen imod fjernelse af omfattende skatteunddragelse, forbedring af inddrivelsen og udvikling af bedre procedurer for kontrol med budgettet og udgifterne.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren	De fleste små og mellemstore virksomheder er blevet privatiseret, men de fleste større virksomheder er fortsat offentligt ejede og præget af en svag "corporate governance" og dårlig finansiell disciplin. I 2002 blev de mål vedrørende privatisering, der var blevet aftalt inden for rammerne af IMF's standby-arrangement, gentagne gange ikke nået.

8. Reform af den finansielle sektor

Reformprocessen i banksektoren skred i begyndelsen langsomt frem, hvilket førte til store vanskeligheder i 1997 og 1999. Siden har myndighederne dog gjort en stor indsats for at styrke den retlige ramme og lukket, omstruktureret eller privatiseret de mest problematiske banker. I slutningen af 2002 tegnede de offentligt ejede institutioner sig stadig for næsten halvdelen af alle aktiver i banksektoren. Til trods for fremskridtene var kapitalmarkederne fortsat små og underudviklede.

2. Makroøkonomiske resultater

Efter ti år, hvor det havde været svært at opnå en sund vækst, kunne Rumænien i 2002 takket være det treårige opsving modstå den økonomiske opbremsning i EU, idet væksten forblev stabil, og dens sammensætning blev forbedret. I henhold til de foreløbige tal var realvæksten i BNP på 4,9 % i 2002, da væksten i husholdningernes forbrug faldt efter himmelflugten i 2001, og investeringsudgifterne forblev uændrede. Da tendensen de seneste to år vendte positivt i 2002, støttede lageropbygningen ikke væksten, mens nettoeksporten gjorde. Til trods for opbremsningen på markederne i EU, hvorpå ca. 67 % af Rumæniens varesalg til udlandet foregår, voksede eksporten drastisk og høstede derfor de kumulerede fordele af tidligere private investeringer i forbrugsgodeindustrien. Importen steg på den anden side fortsat, men relativt langsommere som følge af faldet i den indenlandske efterspørgsel og det forhold, at forskellige enkeltstående faktorer var forsvundet, f.eks. skatteincitamenter til import af kapitalgoder, der havde sat gang i væksten i importen i 2001. Metodemæssige ændringer af definitionen af beskæftigelse og arbejdsløshed påvirkede i høj grad (ILO) arbejdsmarkedsdataene for 2002 og gjorde det umuligt at sammenligne dem med tal fra tidligere år.

I modsætning til tidligere var den positive økonomiske vækst ledsaget af større indenlandsk og ekstern stabilisering. I 2002 faldt inflationen mere end forventet, i gennemsnit 12 procentpoint til 22,5 % og fra december til december til 17,8 % sammenlignet med det officielle mål på 22 %. Den faldende inflation blev hjulpet på vej af en gunstig udvikling i landbrugspriserne, lavere nominelle lønstigninger og et godt policy mix. Budgetunderskuddet lå i 2002 under målet, og myndighederne mindskede faldet i valutakurser ved at udnytte den positive udvikling i betalingsbalancen.

Underskuddet på de løbende poster faldt mere end forventet i 2002, da det var på i alt 3,4 % af BNP, og dette bortvejrede de bekymringer den stærke stigning i 2001 forårsagede. Efter at situationen på betalingsbalance var blevet drastisk forværret i 2001, begyndte den at stabilisere sig takket være en stramning af pengepolitikken. På grundlag af denne tendens og til trods for nedgangen på Rumæniens hovedeksportmarkeder blev den eksterne udvikling særlig positiv i 2002 takket være Rumæniens imponerende salgsresultater i udlandet og voksende private overførsler fra udlandet.

Betingelserne for ekstern finansiering er som følge af den positive makroøkonomiske situation blevet forbedret. Større vækst, øgede udsigter til reform, fortsat samarbejde med IMF, forbedrede indikatorer for den eksterne sårbarhed og et gunstigt internationalt markedsmiljø gav Rumænien mulighed for uden problemer at opfylde sit behov for ekstern finansiering, bl.a. ved at lancere sin første tiårige Eurobond i april 2002. Til trods for en stigende tendens var forholdet mellem gæld og BNP relativt moderat, 34 % af BNP ved udgangen af 2002. I løbet af året blev den gennemsnitlige løbetid på gæld forlænget, risikoratings blev gentagne gange opgraderet, spredningen på statsobligationer faldt, og

gældsbetjeningen på udenlandsgælden som andel af eksporten af varer og tjenesteydelser faldt fra 22,4 % til 21,6 %. De officielle reserver var på 7,3 mia. USD i slutningen af december, hvilket svarer til 3,9 måneders import, mens de i slutningen af 2001 svarede til 3,2 måneders import.

Som tidligere nåede myndighederne de penge- og budgetmæssige mål, der var aftalt inden for rammerne af IMF-arrangementet. Underskuddet på de offentlige finanser i 2002 svarede til 2,6 % af BNP, mens målet var på 2,9 % af BNP, idet rentebetalingen, der var lavere end projekteret, og tilskud mere end opvejede de manglende skatteindtægter. På den pengemæssige front lykkedes det i stadig højere grad for centralbanken at nå sine interne og eksterne mål inden for det nuværende ordning med styret flydning. Til trods for kostbare foranstaltninger for at neutralisere virkningerne af den øgede tilstrømning af kapital fortsatte pengemængden med at vokse kraftigt, næsten 14 % i gennemsnit i reel værdi i løbet af 2002. Til trods for høje, men faldende lånerenter steg låntagningen i den private sektor med næsten 30 %, dog fra et meget lavt niveau. Mod slutningen af året blev der truffet forskellige foranstaltninger for at bremse den hurtige vækst, navnlig for så vidt angår lån i fremmed valuta, der udgjorde mere end 60 % af den samlede låntagning i den private sektor.

3. Strukturreformer

Til trods for fremskridtene gav virksomhedernes bestræbelser for at ændre praksis på virksomhedsplan meget varierende resultater. Selv om salget af stålproducenten SIDEX i 2001 udgjorde et væsentligt skridt fremad, kom der ikke gang i privatiseringsprocessen til trods for gentagne tilbud og godkendelsen af en ny lov med henblik på at fremme privatiseringen. Indgåelsen af aftaler gik langsomt, hvilket afspejlede en lang række virksomheders manglende tiltrækningskraft, men også de fortsat ugenomsigtige procedurer, politiske faktorer og gentagne anmodninger om beskæftigelses- og investeringstilsagn fra potentielle købere.

Der blev gjort betydelige, men delvise fremskridt i energisektoren, hvor myndighederne fortsatte med at yde næsten finansiel støtte til en hård kerne af underskudsgivende virksomheder og forhindre derved en effektiv budgetstramning i disse. Selv om det politisk er svært, fortsatte myndighederne med at hæve energipriserne og strammede til en vis grad deres politik over for kronisk dårlige betalere. Der kræves imidlertid yderligere justeringer af (gas)priserne og forbedringer af inddrivelsen for på varig basis at forbedre den finansielle situation i energiforsyningsvirksomhederne. Selv om myndighederne planlægger en omfattende privatisering af energisektoren for at afskaffe dens nærmest budgetmæssige rolle, har gennemførelsen af de planlagte mellemliggende foranstaltninger taget længere tid end forventet.

Rumænien har efter mange forsinkelser gjort store fremskridt hen imod at skabe et sundere bankvæsen. I 2002 stødte den planlagte privatisering af Banca Commerciala Romana (BCR) imidlertid på problemer. Efter krisen i 1999 blev der ryddet op i flere banker, og der blev indført og gennemført strengere tilsynskrav. Som følge heraf blev solvensnøgletallene og kvaliteten af aktiverne forbedret betydeligt de seneste tre år. Der var dog stadig forskellige forhold, der skabte sårbarhed. Da långivningen til den private sektor steg hurtigt, er det sandsynligt, at den fornyede sundhed i banksektoren og de tilsynsførendes øgede beføjelser vil komme på en prøve. Ud af de resterende tre statsejede banker planlagde myndighederne at omstrukturere de to mindste og privatisere den største, BCR. De to privatiseringsudbud for sidstnævnte, der blev lanceret i anden halvdel af 2002, medførte ikke, at der kom

interessetilkendegivelser, der retligt blev vurderet som hensigtsmæssige. Ved udgangen af 2002 blev der offentliggjort en ny privatiseringsplan, der indebar, at EBRD og IFC tidligt i forløbet skulle sikre sig en blokerende mindredel.

4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand

Siden 1991 har EU støttet Rumæniens overgangsproces gennem fire makrofinansielle bistandstransaktioner, hvoraf den sidste blev godkendt i november 1999, da Rådet ydede Rumænien et betalingsbalancelån på op til 200 mio. EUR som led i et standby-arrangement til et beløb af 400 mio. SDR (Rådets afgørelse 99/732/EF). Efter udbetalingen af den første tranche på 100 mio. EUR i juni 2000 kørte IMF-programmet imidlertid af sporet og udløb til sidst. Der kunne derfor i årets løb ikke foretages yderligere udbetalinger af EU's makrofinansielle bistand.

I oktober 2001 godkendte IMF imidlertid et nyt 18 måneders standby-arrangement til 300 mio. SDR (ca. 383 mio. USD). I 2002 blev de langvarige forhandlinger med Verdensbanken om et nyt tilpasningslån for den private sektor (PSAL) på 300 mio. USD afsluttet. Resultaterne inden for rammerne af IMF's program har været blandede, og ved udgangen af 2002 blev gennemførelsen af den tredje revision forsinket som følge af gentagne skred i lønpolitikken i statsejede virksomheder.

Inden for rammerne af det nuværende standby-arrangement og som følge af en anmodning fra de rumænske myndigheder enedes Rådet principielt i januar 2002 om at stille 100 mio. EUR til rådighed for Rumænien i medfør af Rådets afgørelse 99/732/EF fordelt på to rater, forudsat at landet sikrede en tilfredsstillende gennemførelse af standby-arrangementet og gjorde tilstrækkelige fremskridt for så vidt angår den strukturelle tilpasningsproces, navnlig på områderne privatisering af elforsyningen og BCR-banken, inddrivelse af socialsikringsbidragene og mindskelse af forsinkelserne i momsrefusionerne. Efter langvarige forhandlinger blev der i november 2002 undertegnet en supplerende låneaftale og et supplerende aftalememorandum. Selv om der blev gjort betydelige fremskridt, var betingelserne for udbetalingen af den første underrate af EU's makrofinansielle støtte endnu ikke opfyldt i slutningen af 2002.

IX. SERBIEN OG MONTENEGRO

1. Resumé

De økonomiske politikker i Serbien og Montenegro var i 2002 fortsat gearet til at sikre vedvarende makroøkonomisk stabilitet og at støtte den igangværende disinflationsproces og en beskeden stigning i levestandarden. Realproduktionen voksede med 4 %, inflationen faldt yderligere fra 40 % til 15 %, og den nominelle valutakurs blev holdt stabil, mens beholdningen af udenlandsk valuta var næsten fordoblet til 2,3 mia. EUR ved udgangen af 2002. Budgetunderskuddet (5 % af BNP) var stadig relativt højt, hvilket viser, at der er behov for yderligere stramninger.

Strukturreformerne blev videreført i 2002, navnlig i bank- og virksomhedssektoren og på områderne udgiftskontrol og skatte- og afgiftspolitik. Siden begyndelsen af 2002 er der kommet gang i privatiseringerne, navnlig i Serbien. Omstruktureringen af den omfattende virksomhedssektor og finanssektor skal vedvarende fortsættes, og det er nødvendigt at forbedre det generelle erhvervsklima for at støtte investeringerne og væksten.

Ud af en første makrofinansiel pakke på 345 mio. EUR, der blev vedtaget i 2001, blev anden tranche (gavebistand på 40 mio. EUR) udbetalt i januar 2002 og tredje og sidste tranche (gavebistand på 45 mio. EUR) i august 2002, efter at myndighederne på tilfredsstillende vis havde opfyldt de betingelser til den økonomiske politik, der er var knyttet til bistanden.

I begyndelsen af november 2002 besluttede Rådet, at Fællesskabet skulle yde yderligere makrofinansiel bistand til Serbien og Montenegro på 130 mio. EUR, heraf de 75 mio. EUR i form af gavebistand.

Efter undertegnelsen af aftalememorandummet blev gavedelen af den første tranche af denne nye bistandspakke (30 mio. EUR) udbetalt i december 2002, mens lånedelen, 10 mio. EUR, blev udbetalt i februar 2003.

Bistanden ydes inden for rammerne af IMF's udvidede arrangement, der blev godkendt i maj 2002.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER
1. Prislberalisering Selv om de fleste priser i Serbien og Montenegro er liberaliseret, er der fortsat visse undtagelser for så vidt angår offentlige tjenester (f.eks. transport og forsyninger). Elpriserne i Serbien justeres gradvis til et niveau, hvor de dækker udgifterne.
2. Handelsliberalisering I Serbien er der fortsat kun begrænsede restriktioner for handelen. De fleste import- og eksportlicenser samt kvoter er afskaffet. Den gennemsnitlig serbiske told på 9,5 % er lav sammenlignet med andre lande i den vestlige Balkan-region. Montenegro har lavere told, men flere ikke-toldmæssige barrierer. Der er forskellige handels- og toldordninger i Serbien og Montenegro, men der arbejdes fortsat på en handlingsplan for at harmonisere toldtarifferne. Der er indgået frihandelsaftaler med nabolandene.
3. Valutasystem Stabil kurs i Serbien siden begyndelsen af 2001. Konvertibilitet for transaktioner på de løbende poster og visse kapitaltransaktioner (artikel 8 vedrørende IMF). Ordning med styret flydning med en stabil dinarkurs. Euroen fungerer som anker i Serbien og er det eneste lovlige betalingsmiddel i Montenegro.
4. Udenlandske direkte investeringer Den føderale lov om udenlandske investeringer, der blev vedtaget i 2002, forbedrede betingelserne for udenlandske investorer betydeligt, men der findes fortsat tunge procedurer for udstedelse af byggetilladelser og registrering af virksomheder. Der er for nylig blevet oprettet et kontor for udenlandske investeringer for at fremme udenlandske direkte investeringer.
5. Pengepolitik Centralbanken i Serbien fører en stram pengepolitik (den tidligere nationalbank i Jugoslavien); den primære pengeforsyning dannes næsten udelukkende i kraft af stigninger i valutareserven og begrænsede kreditter til det offentlige; ingen selvstændig pengepolitik i Montenegro, hvor der anvendes euro.
6. Offentlige finanser Reformene af skattepolitikken fortsatte med henblik på at fremme investeringerne og jobskabelsen. Skattesystemet er blevet gjort enklere med lav selskabsskat (14 %) og indkomstskat (10 %). Der er etableret moderne (midlertidige) finans- og skatteforvaltningssystemer i Serbien og Montenegro. Begge lande er ved at forberede indførelsen af moms.
7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren I Serbien er der kommet gang i privatiseringerne. I 2002 blev 12 virksomheder solgt via udbud (ud af i alt 150 virksomheder, der skal udbydes), og 221 blev solgt på auktioner (ud af i alt 3 000). 32 store koncerner er ved at omstrukturere. I Montenegro blev det store olieselskab Yugopetrol solgt.

2. Makroøkonomiske resultater

I 2002 fortsatte væksten i Serbien og Montenegro med en realvækst i BNP på ca. 4 % i 2002. Realvæksten skyldtes hovedsagelig den stærke servicesektor (10-20 %), navnlig transport, og en stigning i industriproduktionen på 1,8 %, mens landbrugsproduktionen faldt med 5 % sammenlignet med 2001. I Montenegro var den økonomiske vækst (2 %) og stigningen i industriproduktionen (0,5 %) lavere end i Serbien. Den officielle arbejdsløshed var fortsat høj, nemlig 30 %, men beskæftigelsen i den uformelle sektor kan være et tegn på, at den reelle arbejdsløshed er betydeligt lavere.

I Serbien fortsatte forbrugerprisinflationen i slutningen af perioden med at falde fra 40 % i slutningen af 2001 til under 15 % i 2002, hvilket er godt under det politiske mål i 2002 på 20 %, også selv om elpriserne blev justeret opad med 50 % i løbet af året. I Montenegro faldt inflationen fra 24 % til 10 % i slutningen af 2002, hvilket er i overensstemmelse med regeringens mål.

Nylige vurderinger viser, at Serbien og Montenegro (ekskl. Kosovo) i 2002 havde et konsolideret budgetunderskud på 5 % af BNP, hvilket er lidt lavere end målsætningen på 5,7 % som følge af en forsinkelse i finansieringen af udenlandske projekter. Underskuddet blev finansieret via udenlandsk gavebistand og udenlandske lån (2,9 % af BNP) og indtægter fra privatiseringer (ca. 2,6 %).

Resultaterne for så vidt angår indtægterne i Serbien var blandede. Skatteprovenuet lå lidt under det planlagte niveau (som følge af en lavere inflation end forventet), og budgetindtægterne fra privatiseringerne var betydeligt højere end forventet og beløb sig til ca. 400 mio. EUR i 2002. På udgiftssiden blev visse omkostninger holdt under de budgetterede niveauer. Montenegro syntes fortsat at have budgetproblemer. Navnlig i første halvdel af 2002 var indtægterne lavere end forventet, hvilket gjorde det nødvendigt med visse skønsmessige udgiftsnedskæringer (herunder investeringsudgifterne, statsstøtte og overførsler til pensionsfonden). Montenegros konsoliderede underskud i 2002 var på 2,5 % af BNP (efter at have været på 5,3 % i 2002 og 8,1 % i 2001); i budgetplanlægningen for 2003 regnes der imidlertid med et betydeligt højere underskud på 6,1 %.

Jugoslaviens nationalbank har videreført sin stabilitetsskabende pengepolitik i Serbien. Pengeforsyningen (M1) steg med yderligere 80 % i løbet af 2002; dette skyldtes imidlertid først og fremmest Jugoslaviens nationalbanks køb af udenlandsk valuta som følge af den store nettotilstrømning af indbetalinger og udenlandsk finansiering. Nationalbankens bruttoreserver blev næsten fordoblet i 2002 og nåede op på 2,3 mia. EUR ved årets udgang, hvilket svarer til ca. 3,5 % af importen.

Selv om handelsunderskuddet blev højere end forventet, ca. 25 % af BNP, kunne underskuddet på de løbende poster holdes på 12,8 % af BNP i overensstemmelse med IMF's program. Den fortsatte tilstrømning af indbetalinger fra udlandet, der var større end forventet, og nettokapitaltilstrømningen, herunder større udenlandske direkte investeringer end forventet (anslået til 570 mio. EUR), og lån fra officielle kreditorer har mere end opvejet underskuddet på de løbende poster, hvilket førte til fornævnte betydelige stigning i valutabeholdningen. Dinarens kurs er generelt forblevet stabil på 59 JUD til 1 EUR siden udgangen af 2000, hvilket afspejler både den øgede tillid til den indenlandske valuta og den gunstige udvikling på valutamarkederne.

Udenlandsgælden var på 11,5 mia. USD eller 74 % af BNP. Serbiens og Montenegros økonomiske stilling over for udlandet vil fortsat udgøre en udfordring, selv efter Paris-klubaftalen af november 2001, der gradvis mindsker gældens aktuelle nettoværdi med 66 %. Myndighederne har endnu ikke indgået en gældsopløsningsaftale med kreditorerne i London-klubben, som hidtil har været tøvende med at opstille lige så gavmilde betingelser for landet.

De væsentlige finansieringskrav, som hovedsagelig skyldes underskuddet på de løbende poster, gældsbetjening og behovet for yderligere at øge valutaeserverne, vil stadig belaste betalingsbalancen. I henhold til det scenario, IMF opstiller i en undersøgelse, vil gældsbetjeningen stige i perioden 2002-2009 fra 1,3 % til 6% eller fra 3 % til 15 % af budgetindtægterne.

3. Strukturreformer

I Serbien fortsatte reformerne af de offentlige finanser med vedtagelsen i februar 2002 af en ny budgetlov. Kontrollen med udgifterne blev forbedret betydeligt, da der blev truffet foranstaltninger til at etablere et finansforvaltningssystem, der forventes at blive taget fuldt ud i brug i foråret 2003. Skattereformerne fortsatte også med henblik på at mindske skatterne, forbedre inddrivelsen af skatter- og afgifter og bekæmpe korrupsion og aktiviteter på det grå marked. I slutningen af september 2002 godkendte den serbiske regering et sæt nye skattepolitiske foranstaltninger med henblik på at stimulere investeringerne og jobskabelsen. Foranstaltningerne omfatter en mindskelse af selskabsskatten fra 20 % til 14 %, skattefridage for nye investeringer og beskæftigelse over bestemte niveauer, fritagelse for omsætningsafgifter på en række varer samt fjernelse af kapitalvindingsskatten. Mange af de nye skattelove blev stadfæstet af det serbiske parlament i november 2002.

I Montenegro blev et midlertidigt finansforvaltningssystem taget fuldt i brug i begyndelsen af 2002. I midten af 2002 blev der vedtaget en ny lov om offentlige indkøb. Montenegro har fortsat skattereformerne med støtte fra udenlandske rådgivere. I slutningen af 2001 godkendte parlamentet i Montenegro en pakke bestående af seks skattelove. Fire af disse love, nemlig loven om indkomstskat og beskatning af fortjeneste, om told og om skatteforvaltning, er allerede blevet gennemført i løbet af 2002. Myndighederne forventede, at disse nye love om skatteinddrivelse ville få en række positive virkninger i anden halvdel af 2002 og i 2003, efter at skatteindtægterne havde ligget under målet for første halvdel af 2002. Det var planen, at de to resterende love i pakken fra 2001, nemlig loven om beskatning af fast ejendom og momsloven, skulle træde i kraft i henholdsvis begyndelsen og midten af 2003. I midten af 2002 blev der oprettet et større skattekontor i Podgorica.

I Serbien kom der i 2002 nogen gang i privatiseringsprocessen gennem udbud og auktioner. Den første auktionsrunde blev afholdt på børsen i Beograd i foråret og sommeren 2002, men kun med begrænset held. I august 2002 besluttede myndighederne at strømline auktionsprocedurerne, hvilket førte til, at der blev sat betydelig gang i privatiseringen. Der er fortsat kun sket begrænset fremskridt for så vidt angår omstruktureringen af virksomheder. I Montenegro var den største succes salget af Yugopetrol til et græsk selskab i oktober for ca. 65 mio. EUR kontant og ca. 35 mio. EUR i investeringstilsagn.

De føderale myndigheder kom videre med skærpelsen af centralbankens banktilsyn. I april 2002 trådte en ændring af bankloven i kraft; i henhold til denne skal bankerne overholde

strengere bestemmelser om forsigtighed for at harmonisere minimumssolvsnøgletallene med Basel- og EU-standarderne, fastsætte långivningspolitikker og sørge for interne revisioner. Allerede i oktober 2001 blev der vedtaget en lov om bankkonkurs.

Der er sket yderligere fremskridt med omstruktureringen og oprydningen i banksektoren i *Serbien*. Ved udgangen af 2002 var otte banker midt i banksaneringskontorets konkursbehandling, herunder fire store insolvente statsejede banker, der blev lukket i januar 2002. Ca. 15 banker, som staten havde fået aktier i via gældsombytning mod aktiver, var ved at blive saneret af banksaneringskontoret. Efter vedtagelsen af den nye banklov i *Montenegro* ved udgangen af 2000 blev der foretaget en vurdering af alle banker på stedet, og de ansøgte om nye licenser. Syv banker fik fornyet deres licenser, og der blev udstedt to nye licenser, hvoraf den ene var til en privatejet bank. Regeringen traf i slutningen af december 2001 beslutning om at omstrukturere den største bank, *Montenegro Banka*, og i begyndelsen af 2002 overtog regeringen garanterede forpligtelser for 11,5 mio. EUR i bytte for nødlidende aktiver til en værdi af 24 mio. EUR. Myndighederne havde til hensigt at privatisere banken i begyndelsen af 2003.

4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand

Ud af den første makrofinansielle pakke på 345 mio. EUR i bistand til landet, der blev vedtaget i 2001, blev anden tranche (gavebistand på 40 mio. EUR) udbetalt i januar 2002 og tredje og sidste tranche (gavebistand på 45 mio. EUR) i august 2002, efter at myndighederne på tilfredsstillende vis havde opfyldt de betingelser vedrørende den strukturelle tilpasning, der var knyttet til bistanden. I disse betingelser var de politiske foranstaltninger specificeret i overensstemmelse med myndighedernes målsætninger og IMF's program, navnlig for så vidt angår de offentlige finanser, udviklingen i den private sektor og reformen af banksektoren.

I begyndelsen af november 2002 besluttede Rådet, at Fællesskabet skulle yde yderligere makrofinansiell bistand til landet på 130 mio. EUR, heraf de 75 mio. EUR i form af gavebistand. Formålet med bistanden var at støtte de økonomiske politikker inden for rammerne af IMF's treårige udvidede arrangement (2002-2005), der blev godkendt i maj, og navnlig at støtte betalingsbalancen og styrke landets valutasituation. I december 2002 blev der forhandlet om og indgået et aftalememorandum mellem Kommissionen og myndighederne. I aftalememorandummet specificeres betingelserne for den økonomiske politik og de strukturelle foranstaltninger for at frigive anden og tredje tranche af denne bistand. Der fastlægges navnlig foranstaltninger vedrørende reformen af de offentlige finanser og forvaltningen af disse, reformen af banksektoren og udviklingen af den private sektor, og memorandummet indeholder desuden foranstaltninger, der skal støtte harmoniseringen af de økonomiske systemer i *Serbien* og *Montenegro*, navnlig for så vidt angår indførelsen af fælles toldtariffer, moms og selskabsregistre.

Gavedelen af den første tranche af denne nye bistandspakke, 30 mio. EUR, blev udbetalt i slutningen af 2002 efter undertegnelsen af aftalememorandummet. Myndighederne havde afsat 10 % til *Montenegro* og 90 % til *Serbien*. Lånedelen af den første tranche, 10 mio. EUR, blev udbetalt i februar 2003. Forsinkelsen skyldtes den igangværende afslutning af ratificeringsprocedurerne i det føderale parlament af låneaftalen mellem Fællesskabet og landet.

X. SERBIEN OG MONTENEGRO/KOSOVO²

1. Resumé

Væksten i BNP faldt til ca. 7 % i 2002 (sammenlignet med 11 % året før), hvilket delvis afspejlede mindskelsen i den internationale tilstedeværelse og donorbistanden. Det anslås, at inflationen faldt fra ca. 11 % i 2001 til 4 % i 2002. Den gradvise mindskelse i bistanden og den internationale tilstedeværelse vil yderligere mindske inflationspresset. Inden for fremstillings- og eksportsektoren er udviklingen fortsat afdæmpet og arbejdsløsheden stor.

UNMIK har især inden for rammerne af fjerde EU-søjle IV (økonomisk genopbygning og udvikling) gjort yderligere fremskridt på væsentlige økonomiske områder. Det er gået bedre med skatteinddrivelsen og overholdelsen af skattelovgivningen. Den finansielle sektor har udviklet sig gunstigt for så vidt angår vækst og varekategorier. I midten af 2002 blev Kosovo Trust Agency (KTA) formelt etableret og er ansvarlig for privatiseringen af kollektivt ejede virksomheder og kontrollen med offentlige virksomheder. Hidtil er ingen virksomheder blevet privatiseret.

I forlængelse af sin støtte besluttede Rådet i juni 2001 efter forslag fra Kommissionen at yde Kosovo yderligere ekstraordinær finansiel bistand fra Fællesskabet på op til 30 mio. EUR i form af tilskud (2001/511/EF). Udbetalingen af anden og sidste tranche på 15 mio. EUR skete i december 2002 efter en tilfredsstillende gennemførelse af de økonomipolitiske foranstaltninger, der var aftalt i forbindelse med bistanden.

2. Makroøkonomiske resultater

I henhold til den stadig beskedne database faldt væksten i BNP til ca. 7 % i 2002 (sammenlignet med 11 % året før), hvilket delvis afspejlede mindskelsen i den internationale

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER

1. Prislberalisering

Priserne er liberaliseret med undtagelse af nogle få offentlige tjenester.

2. Handelsliberalisering

UNMIK anvender en FRY-toldtarif med ændringer og pålægger importvarer en 10 % told, varierende punktafgifter samt en omsætningsafgift (15 %), der i juli 2001 blev erstattet af moms. UNMIK pålægger ikke varer med oprindelse i resten af FRY told. UNMIK har opretholdt FRY's præferentielle handelsaftaler med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien.

3. Valutasystem

Anvendelsen af euro/DEM (og andre valutaer) er blevet legaliseret, selv om den jugoslaviske dinar fortsat er lovligt betalingsmiddel. Kosovo fulgte EU's plan om at gå over til euro i begyndelsen af 2002.

4. Udenlandske direkte investeringer

Indførelsen af den retlige ramme for handelen skrider frem. Som følge af den uafklarede politiske situation og juridisk usikkerhed er erhvervsklimaet dog fortsat ugunstigt.

5. Pengepolitik

Kosovo har på grund af sin status hverken en centralbank eller en pengepolitik. Kosovos bank- og betalingsmyndighed varetager en række opgaver, der normalt påhviler en centralbank, herunder forberedelsen af skiftet til euro fra og med januar 2002.

6. Offentlige finanser

Grundlaget for de indenlandske indtægter har udviklet sig i tidens løb, herunder indførelsen af nye skatter og foranstaltninger for at øge indkomstkatten. Adskillelsen af ansvaret mellem særbeføjelser og overførte beføjelser forhindrede, at der blev lagt et overordnet budget.

7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren

Privatiseringen af offentlige virksomheder er hæmmet af juridisk usikkerhed. Forud herfor skal en række offentlige virksomheder først omdannes til juridiske personer. KTA forventes at spille en væsentlig rolle i forbindelse med virksomhedsreformen og privatiseringen.

8. Reform af den finansielle sektor

Inden for BPK's retlige og tilsynsmæssige rammer har syv banker med licens oprettet et net i hele provinsen, der leverer grundlæggende bankprodukter. Betalingssystemet gør fremskridt, og antallet af kontantløse transaktioner stiger. Der er etableret retlige og tilsynsmæssige rammer for forsikringsbranchen.

² Under international administration i overensstemmelse med De Forenede Nationers Sikkerhedsråds resolution 1244 af 10. juni 1999.

tilstedeværelse og donorbistanden. Væksten forventes at falde yderligere til 5 % i 2003. Genopbygningen er stadig i gang, landbruget er hurtigt på vej op igen, og der er en livlig privat servicesektor. Den høje arbejdsløshed (i henhold til myndighederne på 50 %) og det svage socialsikringsystem udgør stadig udfordringer. Det blev anslået, at inflationen faldt fra ca. 11 % i 2001 til 4 % i 2002. Den gradvise mindskelse i bistanden og den internationale tilstedeværelse vil mindske inflationspresset.

Leveringen af offentlige tjenester er blevet bedre, men forsyningsselskaberne, især i energisektoren, lider stadig under upålidelige forsyninger og meget lav dækning af omkostningerne. Situationen i energisektoren er blevet forværret igen som følge af et lynnedslag i juli 2002, der medførte alvorlige skader på et kraftanlæg. Med hensyn til infrastrukturen er forbedringen af vejenes kvalitet synlig, men hovedfærdselsårene er nedslidte som følge af den permanent tunge trafik, herunder af militærkøretøjer. Ca. 100 % af jernbanelinjerne anses for at være brugbare, hvilket afspejler sig i det øgede passagertal og den øgede mængde gods. Telekommunikationen afhænger i høj grad af mobilnettet, men PTK (post- og telekommunikationsselskabet i Kosovo) er ved at forberede investeringsprogrammer for at opgradere det faste net.

Med hensyn til budgettet for 2002 bidrog den økonomiske vækst, indførelsen af moderne skatter (f.eks. indkomstskat og udbytteskat) og udvidelsen af skattegrundlaget til yderligere at øge de forventede indenlandske indtægter; i henhold til de foreløbige tal var de samlede indtægter på ca. 476 mio. EUR, 15 % over vurderingen i halvårsrevisionen. Den positive udvikling gav mulighed for at øge budgetudgifterne, som i vidt omfang gik til etableringen af en forvaltning. De samlede budgetudgifter anslås til 552 mio. EUR i 2002, hvilket i høj grad svarer til forventningerne i halvårsrevisionen. Som følge af de højere skatteindtægter anslås det samlede underskud før gavebistand, herunder engangsudgifter i forbindelse med anvendelsen af den akkumulerede kassebeholdning, til 75 mio. EUR sammenlignet med 134 mio. EUR i halvårsrevisionen.

Kosovos integrerede budget består endvidere af midlerne til det offentlige investeringsprogram, der anslås til 378 mio. EUR (sammenlignet med 411 mio. EUR som oprindeligt anslået). Behovene for finansiering på Kosovos integrerede budget påvirkes ikke heraf, idet udgifterne til det offentlige investeringsprogram fuldt ud dækkes via donorbistand.

Kosovo gennemfører ingen penge- eller valutakurspolitik, da landets reelle valuta har været D-marken efterfulgt af euroen efter den vellykkede overgang hertil i begyndelsen af 2002. Selv om virkningerne af den tidligere vækst svækkes, er drivkraften i økonomien stadig den donorfinansierede genopbygning, hvilket medfører betydelige offentlige overførsler og et stort handelsunderskud. Trods de første tegn på en overgang fra detailhandel til andre økonomiske aktiviteter, herunder fremstilling, er det økonomiske opsving stadig for svagt til at have betydelig indvirkning på eksporten. Som følge af offentlige overførsler, indbetalinger og indtægterne fra donorrelateret beskæftigelse var der overskud på de løbende poster sidste år.

3. Strukturreformer

I 2002 indførte UNMIK et pensionssystem bestående af tre søjler. Den første søjle omfatter et bidragsfinansieret system (herunder et generelt system for dem, der ikke bidrog til det tidligere pensionssystem). Anden søjle består af et individuelt pensionsopsparringssystem, der

er baseret på arbejdsgivernes og arbejdstagernes obligatoriske bidrag (på nuværende tidspunkt 5 % af lønnen for begge parter). Bidragene inddrives af skatteforvaltningen og indbetales til Kosovo Pensions Savings Trust (KPST). Tredje søjle omfatter fonde for arbejdsgivernes tillægspension og fonde for individuel pension, der forestås af godkendte pensionsforsikringsvirksomheder.

I dag har de syv erhvervsbanker, der har fået licens af Kosovos bank- og betalingsmyndighed, i alt 122 bankkontorer (afdelinger, underafdelinger og kontorer) i hele Kosovo, inklusive i minoritetsområder. Bank- og betalingsmyndigheden har desuden udstedt licens til 17 mikrofinansielle institutter og fire vekselkontorer. De samlede indeståender i banksystemet er på 434 mio. EUR, og lånene beløber sig til i alt 90 mio. EUR fra banker og 34 mio. EUR fra mikrofinansielle institutter, hvilket udgør en stigning i de udestående lån på 164 % på et år. I forsikringssektoren har bank- og betalingsmyndigheden udstedt licens til otte forsikringsselskaber, og et har fået en midlertidig licens. Ud over ansvarsforsikringer tilbydes der nu også andre typer forsikringer. Tre selskaber har fået tilladelse til at tilbyde yderligere seks forsikringstyper, nemlig brandforsikringer, ulykkesforsikringer, byggeforsikringer, kaskoforsikringer, ansvarsforsikringer for direktører o.l. og erhvervsansvarsforsikringer. To forsikringsbestemmelser sikrer, at forsikringsselskaberne har en overordnet investeringspolitik.

Fra 1. juli 2002 overtog Kosovo Trust Agency (KTA), der formelt blev etableret i midten af juni 2002, kontrollen med alle offentlige virksomheder, som tidligere henhørte under flere søjler. KTA fik vide beføjelser til at forvalte alle offentlige virksomheder (55) og "kollektivt ejede virksomheder" (op til 550). KTA har beføjelse til at overføre aktiver til nye selskaber ("spin-off"-strategi) og afvikle virksomheder og iværksætte konkursbehandling. Kun kollektivt ejede virksomheder vil blive privatiseret. KTA forventes at spille en væsentlig rolle i forbindelse med virksomhedsreformen og privatiseringen. Efter et års forberedelse har privatiseringsteamet i KTA indkredset de virksomheder, for hvilke der skal anvendes en særlig "spin-off" (12) og en normal "spin-off" (ca. 45), og de virksomheder, der skal afvikles. Det resterende problem med jordanvendelsen er tæt på at blive løst. Det anslås, at kun 20 % af de kollektivt ejede virksomheder kan privatiseres i deres nuværende form. Indtægterne fra privatiseringen placeres på forvaltningskonti, indtil eventuelle krav er blevet afklaret. Revisionen af offentlige virksomheder kan ikke finde sted, før virksomhederne overføres til KTA. Der er ved at blive foretaget revision af Kosovos elselskab og post- og telekommunikation samt Pristina lufthavn; inden for de næste 4-6 måneder vil andre større virksomheder også få foretaget revision. KTA er ved at udarbejde planer for omstruktureringen af offentlige virksomheder, herunder deres privatisering. Der er ved at blive gennemført en forordning, hvori de retlige rammer for energisektoren afstikkes. På det handelsretlige område er der ikke sket mange fremskridt de seneste 18 måneder.

Selv om en række udkast til forordninger var blevet færdigudarbejdet og sendt til vedtagelse, blev lovgivningsprocessen i alvorlig grad bremset af forberedelserne af valgene i november 2001 og efterfølgende forsinkelser i forbindelse med oprettelsen af foreløbige institutioner for selvstyre. I overensstemmelse med forfatningen henhører lovgivningen på det økonomiske område under disse foreløbige institutioners beføjelser, mens det er Kosovos parlament, der skal vedtage lovgivningen.

4. Gennemførelse af den ekstraordinære finansielle bistand

Efter den første ekstraordinære bistand på 35 mio. EUR i 2000 som del af Fællesskabets større bistandspakke på 360 mio. EUR, blev endnu et beløb på 30 mio. EUR godkendt i juni 2001 (2001/511/EF). Formålet var at forbedre den finansielle situation i Kosovo, at lette etableringen og fortsættelsen af væsentlige administrative funktioner og støtte udviklingen af sunde økonomiske rammer. Bevillingen af bistanden skete i tæt kontakt med de internationale finansielle institutioner, navnlig IMF og Verdensbanken, både på arbejdsniveau og gennem regelmæssige møder i styringsgruppen på arbejdsniveau, der fører tilsyn med den økonomiske og finansielle udvikling i Kosovo (Kosovo modtager med sin nuværende status ikke støtte fra IMF eller Verdensbanken under de konventionelle programmer).

En første tranche på 15 mio. EUR blev udbetalt i midten af september 2001, efter at UNMIK og Fællesskabet havde undertegnet et aftalememorandum. Udbetalingen af anden tranche er betinget af, at de økonomisk-politiske betingelser, der er fastsat i aftalememorandummet, opfyldes på tilfredsstillende måde. Betingelserne omfatter foranstaltninger til at fremme udviklingen af den finansielle og den private sektor, producere makroøkonomiske data og som det vigtigste yderligere udvide indtægtsgrundlaget for at kunne føre en forsigtig budgetpolitik.

Efter at Kommissionen havde sendt en første delegation i november 2001, blev der sendt endnu en i juni 2002 for at se nærmere på de fremskridt, der var gjort for at opfylde betingelserne for udbetalingen af anden tranche af denne bistand. Da betingelserne generelt var opfyldt på tilfredsstillende vis, og der var blevet foretaget en yderligere indkredsning af behovene på baggrund af koordineringsmødet for donorer den 5. november 2002, blev anden tranche på 15 mio. EUR udbetalt i december 2002.

XI. TADSIKISTAN

1. Resumé

Tadsjikistans makroøkonomiske resultater var fortsat relativt gode i 2002 med en anslået realvækst i BNP på 9,1 % (10,2 % i 2001). Aluminiumsproduktionen fortsatte med at stige, og bomuldshøsten var god. Forbrugerpris-inflationen var på 14,5 % ved udgangen af 2002 (12,5 % ved udgangen af 2001). Situationen med hensyn til de løbende poster blev betydeligt forbedret i 2002. Underskuddet faldt til ca. 4,2 % af BNP (7,2 % i 2001).

Efter en opbremsning i 2001 kom der mere gang i privatiseringerne i 2002 i bygge- og anlægssektoren, transportsektoren, handelssektoren og inden for lettere produktion. I juli 2002 blev der godkendt en ny toårig privatiseringsstrategi, hvor der blev sat fornyet fokus på store virksomheder. I banksektoren havde flere banker problemer med at opfylde de nye krav om forsigtighed.

IMF's bestyrelse godkendte i december 2002 et treårigt arrangement under PRGF med et samlet til rådighed stående beløb på 65 mio. SDR (ca. 87 mio. USD) til støtte for regeringens økonomiske program.

Den delegation, Kommissionen sendte til Dushanbe i juni 2002, var positiv i vurderingen af den ekstraordinære bistand fra Fællesskabet. Udbetalingen af bistands-tranchen for 2002 på 7 mio. EUR skete i begyndelsen af 2003, efter at IMF havde godkendt det nye PRGF-arrangement for Tadsjikistan og en fremskyndet betaling af 8 mio. EUR fra myndighederne i Tadsjikistan til Fællesskabet.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER

1. Prislberalisering

De fleste priser er liberaliseret (med undtagelse af offentlige tjenester).

2. Handelsliberalisering

Relativ liberalt handelssystem, men med vedvarende ikke-toldmæssige barrierer. Importtolden blev harmoniseret til 5 % i maj 2002. Tadsjikistan har ansøgt om optagelse i WTO (observatørstatus siden juli 2001). Det Eurasiske Økonomiske Fællesskab (herunder Rusland, Belarus, Kasakhstan, Kirgisistan og Tadsjikistan) har til formål at fremme det regionale økonomiske samarbejde.

3. Valutasystem

Relativ liberal valutaordning. Sammenfald mellem den officielle valutakurs og børskursen i juli 2000, da et interbank-valutamarked trådte i funktion. Ny valuta, somoni, indført i oktober 2000. Styret flydning af somonien.

4. Udenlandske direkte investeringer

Afdæmpede udenlandske direkte investeringer, fordi landet opfattes som et højrisikoområde, trods en forholdsvis liberal retlig ordning. Ingen retlige hindringer for udenlandske direkte investeringer eller udenlandsk besiddelse af aktier, ingen begrænsninger for hjemtagning af profitter og kapital. De udenlandske direkte investeringer udgjorde i 2001 0,9 % af BNP.

5. Pengepolitik

I medfør af lovgivningen er Tadsjikistans nationalbank sikret rimelig uafhængighed, men i praksis er den under pres for at ydre direkte lån.

6. Offentlige finanser

De samlede indtægter (herunder støtte) blev anslået til 16 % af BNP i 2002, skatteprovenuet til 15 %; de nuværende udgifter udgør ca. 14,5 % af BNP. De offentlige investeringsprojekter beløber sig til ca. 2,8 % af BNP.

7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren

Privatiseringen af små virksomheder er stort set fuldført. Ca. 40 % af de mellemstore og store virksomheder er blevet privatiseret. Opbremsning i jordreformerne i 2000 på grund af indblanding fra lokale myndigheder. Ca. halvdelen af den dyrkbare jord er på private hænder via langsigtede lejekontrakter.

8. Reform af den finansielle sektor

Betydelige fremskridt for nylig med at forbedre lovgivning og tilsyn i banksektoren. Omstrukturingsaftaler mellem centralbanken og de fire største banker. Omfattende långivning til insidere og manglende opkrævning af lån/tilbagebetaling. Tilliden til systemet er fortsat lav, og evnen til at mobilisere opsparing er stadig begrænset (bankindlån under 4 % af BNP).

2. Makroøkonomiske resultater

Realvæksten i BNP i Tadsjikistan i 2002 anslås til 9,1 % (10,2 % i 2001). Landbrugsproduktionen steg med 15 % og industriproduktionen med 8,2 %, hvilket skyldtes aluminiumssektoren. Efter en faldende tendens i den månedlige inflation i første halvdel af året, bidrog en hurtig vækst i reservemidlerne til en højere inflation i tredje kvartal, fordi Tadsjikistans nationalbank udstedte målrettede kreditter til bomuldssektoren i modstrid med dens tidligere politik. Året endte derfor med en forbrugerpris-inflation på ca. 14,5 % (12,5 % ved udgangen af 2001), og den største stigning var inden for fødevarerpriser. Tadsjikistans nationalbank opretholder en ordning med styret flydning af valutakursen, hvilket gør det muligt for somonien at falde nominelt og reelt. I 2002 faldt somonien med omkring 15 % i forhold til USD, især efter pengepolitikens sammenbrud i tredje kvartal.

Den finanspolitiske situation blev en smule forværret i 2002 med et underskud på 1 % af BNP (0,1 % i 2001) som følge af udgifter til offentlige lønninger og reduktion af afgiftssatserne for bomuld og indkomsskattesatserne, som er del af en større skatte- og afgiftsreform, der er blevet aftalt med IMF. I 2002 indgik det offentlige investeringsprogram, der finansieres gennem udenlandske lån på fordelagtige vilkår, endnu ikke i de generelle finansielle regnskaber. Hvis det offentlige investeringsprogram indføres eksplicit i budgettet, vil budgetunderskuddet blive på ca. 3 % af BNP.

Takket være en god bomuldshøst og en stigning i aluminiumsproduktionen steg eksporten med 13 %, mens importen kun steg med 4,4 %, og dette skabte overskud på handelsbalancen i 2002. Aluminium tegnede sig for næsten 55 % af den samlede eksport. Underskuddet på de løbende poster er anslået til at være faldet til omkring 4,2 % af BNP i 2002 (7,2 % i 2001). Hvis man ser bort fra overførsler, anslås underskuddet på de løbende poster til ca. 12 % af BNP (15,3 % i 2001).

I december 2002 indgik Tadsjikistan en aftale med Rusland om omlægning af den udestående gæld, som også omfattede en delvis nedskrivning. Aftalen bidrog til at reducere Tadsjikistans udlandsgæld fra 1,02 mia. USD (98 % af BNP) ved udgangen af 2001 til 985 mio. USD (88 % af BNP) ved udgangen af sidste år. Gældsbetjeningen udgjorde en stor byrde for landet i 2002, og svarede til over 40 % af skatteindtægterne. Nationalbankens internationale bruttoreserver steg i 2002 og svarede til 2,3 måneders import ved årets udgang (1,9 måneder ved udgangen af 2001).

I første halvdel af 2002 gennemførte Tadsjikistan et program, der blev overvåget af IMF og havde til formål at styrke tilsagnene om økonomisk reform. I 2002 vedtog regeringen i Tadsjikistan en strategisk plan til bekæmpelse af fattigdom. IMF's bestyrelse godkendte i december 2002 et nyt arrangement for Tadsjikistan inden for rammerne af fattigdomsbekæmpelses- og vækstfaciliteten for at støtte regeringens økonomiske program frem til september 2005. Tadsjikistan har mulighed for at trække 8 mio. SDR (ca. 11 mio. USD) inden for rammerne af arrangementet ved udgangen af 2002.

3. Strukture reformer

Som følge af borgerkrigen, der fulgte i kølvandet på Tadsjikistans uafhængighed, kom der først for alvor gang i strukture reformen efter 1997.

Selv om det i medfør af forfatningen er forbudt som privatperson at eje land, har omstruktureringen af de statslige og kollektive gårde og udstedelse af brugsret over land givet positive resultater for så vidt angår udbyttet, der er 2-3 gange større end udbyttet på offentlige gårde. Navnlig er produktionen af rå bomuld steget i 2000-2002. I 2002 mindskede regeringen jordregistreringsomkostningerne og landbrugsskatterne i tre pilotområder med henblik på at fremme reformprocessen. Det anslås, at ca. halvdelen af alt dyrkbart jord nu er på private hænder. Myndighederne har til hensigt at privatisere de resterende statsejede gård (ca. 220) i 2005.

Privatiseringen af mellemstore og store virksomheder var ved udgangen af 2002 også gået fremad, men dog langsomt; ca. 40 % var blevet solgt til den private sektor. Regeringen vedtog en ny privatiseringsstrategi i juli 2002 for de kommende år. Inden for den lettere produktion er der tegn på, at privatiseringen medfører højere produktivitet, mens industriproduktionen overordnet betragtet fortsat er domineret af det statsejede aluminiumssmelteri, Tadaz. I juni 2002 undertegnede regeringen og Verdensbanken en plan om at indføre privat forvaltning af Tadaz.

EBRD har på grundlag af erhvervsundersøgelser vurderet, at "bestikkelsesskatten" er på ca. 2,6 % af virksomhedernes samlede årlige salg. I henhold til samme undersøgelse er antallet af virksomheder, der ofte betaler bestikkelse, på 35,1 %.

Det delvise budgetunderskud i energisektoren anslås til 5-6 % og udgør et problem, regeringen endnu mangler at tage fat på. Tadsjikistan er den mest intensive energibruger i SNG, hvilket til dels skyldes landets aluminiumsproduktion. Myndighederne er begyndt at træffe foranstaltninger i gassektoren for at forhindre en yderligere ophobning af restancer.

I april 2002 vedtog parlamentet en ny telekommunikationslov, i medfør af hvilken der oprettes et reguleringskontor i sektoren, og der blev iværksat en toldreform.

Konsolideringen af banksektoren gennem fusioner og muligvis også ved lukning af banker fortsætter. Bestemmelserne om forsigtighed er blevet strammet op, men Tadsjikistans nationalbank straffer endnu ikke eksisterende banker, der ikke opfylder mindstekravet til kapitalens størrelse på 1,5 USD. I midten af 2002 opfyldte 9 ud af 14 banker ikke mindstekravet. Omstrukturingsplanerne for de to største banker (Agroinvestbank og den statsejede Amonatbank) blev afsluttet i 2002, og der er ved at blive planlagt en adskillelse mellem de ikke-bankmæssige funktioner og de kundemæssige bankfunktioner.

Tadsjikistan har afsluttet den strategiske plan til bekæmpelse af fattigdom, som IDA (International Development Association) og IMF stadfæstede i december 2002. Strategiplanen sikrer en flersektoriel fremgangsmåde i forbindelse med bekæmpelsen af fattigdom, men da tre fjerdedele af befolkningen lever i landområderne, vil landbrugssektoren komme til at spille en central rolle. Ved fordelingen af de knappe budgetmæssige midler vil der blive givet prioritet til de stigende sociale udgifter.

4. Gennemførelse af den makrofinansielle bistand

Tadsjikistan har nydt godt af en ny bistandspakke, der omfatter et nyt lån på 60 mio. EUR (udbetalt i marts 2001) og en samlet gavebistand på op til 35 mio. EUR, som skal udbetales i successive årlige trancher over perioden frem til 2004. En kommissionsdelegation vurderede i

juni 2002, hvilke fremskridt der var gjort for at opfylde betingelserne i forbindelse med udbetalingen af tredje tranche af gavebistanden.

Da Tadsjikistan har gjort tilfredsstillende fremskridt i forbindelse med strukturreformerne (navnlig forbedringen af skattesystemet, privatiseringsprocessen og foranstaltninger i relation til omstruktureringen af banksektoren), blev det foreslået at udbetale det maksimale årlige beløb på 7 mio. EUR. Udbetalingen afhang dog af aftalen mellem Tadsjikistan og IMF om et nyt arrangement under PRGF. Efter at IMF's bestyrelse havde godkendt det nye arrangement i december 2002 blev gavebistandstranchen udbetalt i begyndelsen af 2003, efter at Tadsjikistan havde mindsket sin gæld til Fællesskabet med 8 mio. EUR som aftalt. Landets udestående gæld til Fællesskabet blev således mindsket fra 52 mio. EUR i slutningen af 2002 til 44 mio. EUR i januar 2003. Kommissionen indgik desuden en aftale med Tadsjikistans myndigheder om de strukturelle betingelser for gavebistandstranchen i 2003 (op til maksimalt 7 mio. EUR). Det var på de samme områder som året før, at der blev fastsat særlige betingelser (f.eks. inddrivelse af skatter og afgifter og reformen af energisektoren og af den finansielle sektor), og betingelserne er i overensstemmelse med de politikker, myndighederne forfølger i forbindelse med den strategiske plan til bekæmpelse af fattigdom.

XII. UKRAINE

1. Resumé

Ukraine har fortsat stort set haft tilfredsstillende makroøkonomiske resultater i 2002. Væksten i BNP faldt fra det usædvanlig høje niveau på 9,1 % i 2001 men var fortsat høj (4,1 %). Inflationen var fortsat overraskende faldende med forbrugerpriser, der reelt faldt med 0,6 %. På trods af faldende økonomisk vækst var den budgetmæssige situation under kontrol, selv om dette delvis skyldtes en akkumulering af yderligere restancer på momstilbagebetalinger.

Ukraines finansielle stilling over for udlandet er også styrket betydeligt. Der var overskud på de løbende poster i 2002. Efter en voldsom depreciering mellem juli 1999 og januar 2000 har den nominelle kurs på hryvnia været relativt stabil, og de officielle valutareserver har siden foråret 2000 vist en opadgående tendens. I begyndelsen af december 2002 fik Ukraine adgang til de internationale kapitalmarkeder og udstedte nye eurobonds for 399 mio. USD. De udenlandske direkte investeringer var fortsat lave.

Gennemførelsen af *strukture reformer* sakkede meget bagud i 2002, hvilket i nogen grad skyldtes en ustabil politisk situation. Der blev truffet positive foranstaltninger i den finansielle sektor og på handelsområdet, hvorimod fremskridtene med den omfattende privatisering og i energisektoren fortsat var skuffende.

IMF's udvidede arrangement (EFF) udløb i september 2002, og der er ikke gjort tilstrækkelige fremskridt med forhandlingerne om et program, der kunne støttes af et præventivt standby-arrangement. I juli 2002 vedtog Rådet en afgørelse om en ny makrofinansiell bistand til Ukraine på op til 110 mio. EUR. og annullering af den ikke-udbetalte del af 1998-lånefaciliteten. Drøftelserne om betingelserne for den nye facilitet er imidlertid blevet forsinket på grund af afbrydelsen af EFF og de forsinkede forhandlinger om en afløser for IMF-arrangementet.

KORTFATTET STATUS OVER DE ØKONOMISKE REFORMER

1. Prislberalisering

De fleste priser er liberaliseret. Priserne på kollektive tjenesteydelser (såsom gas, elektricitet, opvarmning og huslejer) er undergivet administrativ kontrol og er hovedsagelig ikke-omkostningsdækkende.

2. Handelsliberalisering

Kvantitative restriktioner er ophævet for importens vedkommende, bortset fra få undtagelser begrundet i sundheds- og sikkerhedsmæssige hensyn. Den handelsvægtede gennemsnitlige importtold var 7 % ved udgangen af 2002. I juli 1999 blev der indført en ensartet importafgift på 2 % gældende i seks måneder. Der er endnu enkelte eksportrestriktioner (som f.eks. eksporttold på solsikkefrø, dyreskind og metalaffald) tilbage. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen med EU trådte i kraft den første marts 1998.

3. Valutasystem

Fuld konvertibilitet for de løbende poster (artikel VIII-status hos IMF) siden september 1996. Mellem september 1998 og august 1999 blev der indført visse valutarestriktioner for transaktioner på de løbende poster for at forsvare valutaen.

4. Udenlandske direkte investeringer

Skattelettelse for nogle investeringer, der udgør mindst 20 % af en virksomheds kapital, og for investeringer i bilindustrien på over 100 mio. USD. Tilstrømningen af udenlandske direkte investeringer er fortsat meget lav per capita (kun 748 mio. USD, eller 15,3 USD per capita, i 2001).

5. Pengepolitik

Der er en stadig større afhængighed af indirekte monetære instrumenter. Kreditter fra centralbanken til forretningsbankerne tildeles oftest ved Lombard-faciliteten, kreditauktioner og tilbagekøbsaftaler.

6. Offentlige finanser

De offentlige udgifter faldt fra ca. 70 % af BNP i 1992 til ca. 37 % af BNP i 2001. Den offentlige beskæftigelse faldt med 1 million (til 4,7 millioner) mellem 1994 og 1998. Statens konsoliderede underskud faldt fra 5,2 % af BNP i 1997 til 1,5 % af BNP i 2001. Socialsikringsbidragene, momsen og udbytteskatten er de vigtigste indtægtskilder og tegner sig tilsammen for ca. 70 % af statens konsoliderede skatteindtægter.

7. Privatisering og omstrukturering af virksomhedssektoren

Privatisering af mindre virksomheder er stort set gennemført. Over 9 500 virksomheder er privatiseret gennem en masseprivatiseringsordning (kuponer), der blev iværksat i begyndelsen af 1995. Privatiseringsprogrammet fokuserer nu på de større virksomheder, herunder virksomhederne i energi- og telekommunikationssektoren. Begrænset deltagelse af udenlandske eller strategiske investorer. Ifølge regeringen tegnede den private sektor sig for ca. 60 % af industriproduktionen i 1998.

8. Reform af den finansielle sektor

Siden 1997 er der gjort store bestræbelser på at styrke banktilsynet og -lovgivningen, herunder vedtagelse af love om centralbanken og bankaktiviteter i 1999-2000, indførelse af de nye internationale regnskabsstandarder og udarbejdelse af et nyt indberetningssystem for banker. De fleste banker er privatejede. Banksystemet er imidlertid fortsat svagt, og flere af de største banker befinder sig i en kritisk situation. En af disse banker fik trukket sin tilladelse tilbage i 2001. Kapitalmarkederne er stadig underudviklede.

2. Makroøkonomiske resultater

Ukraine har fortsat stort set haft tilfredsstillende makroøkonomiske resultater. Økonomien har oplevet en forholdsvis hurtig ekspansion, selv om væksten faldt fra 9,1 % i 2001 til 4,1 % i 2002. Den årlige *inflation*, som allerede faldt fra 25 % i 2000 til 6,1 % i 2001, blev negativ i 2002, og forbrugerprisindekset faldt med 0,6 %. De imponerende inflationsresultater er delvis et resultat af en forsigtig monetær og fiskal politik og den forholdsvis stærke kurs. De viser imidlertid også en udskydelse af justeringen af energipriserne, der stadig kontrolleres af regeringen. Behovet for at justere de regulerede priser og de seneste store lønstigninger i både den private og den offentlige sektor rejser tvivl om, hvorvidt den gunstige inflationstrend er holdbar.

På trods af den aftagende økonomiske vækst viste *de konsoliderede offentlige finanser* et lille overskud i 2002. Det skyldtes udgiftsbekæringerne men også en akkumulering af yderligere restancer for momstilbagebetalinger. Budgettet for 2003 viser et konsolideret underskud på ca. 1 % af BNP, hvilket er ensbetydende med en ekspansiv finanspolitik. Myndighederne har til hensigt i 2003 at få parlamentet til at vedtage en ny skattelovgivning, der skal sænke en række skatter, reducere fritagelserne og forenkle skattesystemet.

Betalingsbalancen er blevet stærkt forbedret i de seneste år. Der har siden 1999 været overskud på de *løbende poster*. Overskuddet anslås til 3½ % af BNP i 2002 støttet af store indtægter fra løbende overførsler og tjenester. Den *gældssaneringsordning*, der blev indgået med private obligationsejere i april 2000 og med Paris-klubben i juli 2001 har i et betydeligt omfang lettet Ukraines tilbagebetalingsforpligtelser, og de *officielle internationale reserver* er fortsat steget og nåede op på 4,4 mia. USD, eller 2,5 måneders import, ved udgangen af 2002. Desuden fik Ukraine i begyndelsen af december 2002 *igen adgang til de internationale kapitalmarkeder* (som landet mistede efter den russiske krise i 1998) med udstedelse af eurobonds for 399 mio. USD, der udløber i 2007. Regeringen har til hensigt at udstede flere eurobonds i 2003. Tilstrømningen af udenlandske direkte investeringer er imidlertid fortsat skuffende lav. Ukraines *udlandsgæld* svarede til ca. 25 % af BNP ved udgangen af 2002.

Ukraine har haft flydende valutakurser siden januar 2000. Hryvnyaen har været bemærkelsesværdig stabil i faste priser siden den kraftige devaluering i 1999. Som følge af den store forskel mellem Ukraines inflation og inflationen hos landets vigtigste handelspartnere indtil sidste år, har dette medført en betydelig real appreciering af valutakursen. Kursen forventes derfor at forblive på et forholdsvis konkurrencedygtigt niveau.

3. Strukture reformer

Fremskridtene med *strukture reformerne* gik væsentligt langsommere i 2002, til dels som følge af et konfrontationssøgende politisk klima og dødvandet i forbindelse med parlamentsvalget i marts og regeringsomdannelsen i november. I dette afsnit gennemgås udviklingen på de reformområder, der er omfattet af betingelserne i EU's makrofinansielle bistand.

Fremskridtene på *privatiseringsfronten* var igen skuffende i 2002, dels på grund af fastfrysningen af privatiseringen af de regionale elselskaber og nye forsinkelser med privatiseringen af Ukrtelecom, det statsejede telekommunikationsmonopol. Privatiseringsindtægterne var kun på omkring 600 mio. hryvnya, hvilket er meget under det beløb, der var opført i budgettet for 2002 (5,83 mia. hryvnya). Budgettet for 2003 viser en betydelig stigning i privatiseringsindtægter (2,15 mia. hryvnya), men det ser ud til at blive vanskeligt at nå dette mål på grund af de begrænsede indtægter i de to første måneder af året (120 mio. hryvnyas) og usikkerheden om privatiseringen af nogle af nøglevirksomhederne.

Hvad angår *reformen af den finansielle sektor* har myndighederne fortsat taget skridt til at styrke bankovervågningen med teknisk bistand fra udenlandske donorer. Der blev oprettet et centralt reguleringsorgan for ikke-finansielle institutioner i slutningen af 2002. Der gør sig dog stadig betydelige svagheder gældende i nogle af de største banker, navnlig i den statsejede sparekasse og i UkrExport-Import Bank. I forbindelse med PAL-transaktionen med Verdensbanken (se nedenfor) underskrev myndighederne et aftalememorandum om omstrukturering af sparekassen i juli 2002, men gennemførelsen er blevet forsinket. Det giver ligeledes anledning til bekymring, at Ukraines nationalbank i sommeren 2002 vedtog en ordning om lån til handelsbanker til den kortfristede refinansieringsrente til finansiering af udlån på mellemlang sigt til visse sektorer eller virksomheder³.

På *energiområdet* fortsatte den forbedrede inddrivelse af betalinger for forsyninger, der kunne konstateres i el- og gassektoren i 2001, også i 2002. På den anden side er der ikke sket yderligere fremskridt med privatiseringen af de regionale elselskaber, da myndighederne insisterer på at omlægge deres gæld før yderligere salg af virksomheder. Der blev ikke gjort fremskridt med reformen og privatiseringen af gassektoren, der fortsat er karakteriseret af en høj grad af statsejerskab og koncentration samt manglende åbenhed. På det nukleare område bad myndighederne i november 2001 om en genforhandling af visse aspekter af Euratom- og EBRD-låneaftalerne for K2R4-projektet, hvilket har betydet en yderligere udsættelse af den endelige godkendelse af dette projekt.

Med hensyn til *handelsliberalisering* har Ukraine gjort store fremskridt i forhandlingerne om medlemskab af WTO, og flere nøgleprotokoller er undertegnet. Ukraine har også taget skridt til at bringe sine regler om intellektuel ejendomsret på linje med WTO-kravene og forbedre håndhævelsen. De nye toldregler, der blev vedtaget i juli 2002, er ligeledes forenelige med WTO-reglerne, og de tekniske standarder bliver harmoniseret med EU's standarder. På den negative side skal det nævnes, at Ukraine i december 2002 indførte en skat på eksport af metalaffald og fortsat har en skat på eksport af solsikkefrø og dyreskind.

4. Gennemførelse af EU's makrofinansielle bistand

I oktober 1998 besluttede Rådet at yde Ukraine en tredje *makrofinansiell bistand* på op til 150 mio. EUR⁴. Den første tranche (58 mio. EUR) blev udbetalt i 1999. Forhandlingerne om betingelserne for frigivelsen af anden rate blev imidlertid afbrudt på grund af problemer med IMF's EFF. Rådet vedtog den 12. juli 2002 en afgørelse om godkendelse af denne nye bistand (og om annullering af den ikke-udbetalte del af 1998-lånefaciliteten). Denne nye bistand beløber sig til 110 mio. EUR (inkl. 92 mio. EUR fra 1998-transaktionen) og har en længere løbetid end 1998-transaktionen (15 år i stedet for 10) samt en længere afdragsfri periode (10 år i stedet for 7). Drøftelserne om betingelserne for den nye facilitet er imidlertid blevet forsinket på grund af afbrydelsen af EFF og de forsinkede forhandlinger om en afløser for IMF-arrangementet.

I september 1998 godkendte IMF en EFF for Ukraine på 2,2 mia. USD, som senere blev hævet til 2,6 mia. USD. Den godkendte EFF løb af sporet flere gange efter iværksættelsen. Uoverensstemmelser om finanspolitikken og få fremskridt med strukturreformerne satte programmet af sporet i januar 2002. EFF udløb i september 2002, men myndighederne har udtrykt ønske om at erstatte den med et præventivt standby-arrangement. I februar 2003 førte

³ Denne ordning, som IFM har kritiseret, betyder en indirekte subsidiering af banker og indirekte af de berørte virksomheder.

⁴ Den første og den anden makrofinansielle bistand på henholdsvis 85 mio. EUR og 200 mio. EUR blev godkendt af Rådet i december 1994 og oktober 1995.

et IMF-hold drøftelser med myndighederne i Kiev om hovedelementerne i et program, der kunne støttes af et sådant arrangement. Selv om der blev nået enighed om visse emner, herunder de brede rammer for den monetære politik og finanspolitikken og foranstaltninger om en styrkelse af banksystemet, er der fortsat en række uløste spørgsmål. Det drejer sig f.eks. om fjernelse af restancer for momstilbagebetalinger, den store stigning i de offentlige lønninger, der er planlagt for perioden 2003-2004 og den manglende åbenhed i de nationale gasselskabers regnskaber.

Verdensbankens långivning har fokuseret på reformer i den offentlige sektor, landbrugs- og energisektorerne og privatisering og reformer af den finansielle sektor. På sidstnævnte område er der siden 1996 godkendt tre tilpasningstransaktioner (EDAL I og II og FSAL) til i alt 910 mio. USD. I september 2001 godkendte Verdensbanken et Programmatic Adjustment Loan (PAL) på 250 mio. USD, der blev udbetalt fuldt ud i to trancher i september og december samme år. Denne transaktion, der omfatter flere reformområder, fokuserer på finansiell disciplin, regulering, ejerskab, skattemæssig ansvarlighed og social bæredygtighed. En anden PAL-transaktion på samme beløb og med de samme karakteristika er under forberedelse.

BILAG

BILAG 1A - FÆLLESSKABETS MAKROFINANSIELLE BISTAND OG EKSTRAORDINÆRE FINANSIELLE BISTAND

TIL TREDJELANDE OPDELT EFTER DATOEN FOR RÅDETS AFGØRELSE

Reelt udbetalt pr. ultimo december 2002 (i mio. EUR)

<u>Land</u>	<u>Godkendelser</u>			<u>Udbetalinger</u>			<u>Ikke udbetalt</u>
	<u>Dato for Rådets afgørelse</u>	<u>Rådets afgørelse nr.</u>	<u>Maksimum-beløb</u>	<u>Udbetalingsdato</u>	<u>Udbetalte beløb</u>	<u>I alt</u>	
Ungarn I (Strukturtilpasningslån)	22.02.90	90/83/EF	870	Apr. 1990 Feb. 1991	350 260	610	260 (Suspenderet)
Den Tjekkiske og Slovakiske Forbundsrepublik (BB-lån)	25.02.91	91/106/EF	375	Mar. 1991 Mar. 1992	185 190	375	
Ungarn II (BB-lån)	24.06.91	91/310/EF	180	Aug. 1991 Jan. 1993	100 80	180	
Bulgarien I (BB-lån)	24.06.91	91/311/EF	290	Aug. 1991 Mar. 1992	150 140	290	
Rumænien I (BB-lån)	22.07.91	91/384/EF	375	Jan. 1992 Apr. 1992	190 185	375	
Israel (I) (Blødt strukturtilpasningslån)	22.07.91	91/408/EF	187,5	Mar. 1992	187,5	187,5	
Algeriet I (BB-lån)	23.09.91	91/510/EF	400	Jan. 1992 Aug. 1994	250 150	400	
Albanien I (BB-tilskud)	28.09.92	92/482/EF	70	Dec. 1992 Aug. 1993	35 35	70	
Bulgarien II (BB-lån)	19.10.92	92/511/EF	110	Dec. 1994 Aug. 1996	70 40	110	
De baltiske lande (BB-lån) heraf :	23.11.92	92/542/EF	220			135	85 (Suspenderet)
Estland			(40)	Mar. 1993	20	(20)	(20)
Letland			(80)	Mar. 1993	40	(40)	(40)
Litauen			(100)	Jul. 1993 Aug. 1995	50 25	(75)	(25)
Rumænien II (BB-lån)	27.11.92	92/551/EF	80	Feb. 1993	80	80	
Moldova I (BB-lån)	13.06.94	94/346/EF	45	Dec. 1994 Aug. 1995	25 20	45	
Rumænien III (BB-lån)	20.06.94	94/369/EF	125	Nov. 1995 Sep. 1997 Dec. 1997	55 40 30	125	
Albanien II (BB-tilskud)	28.11.94	94/773/EF	35	Jun. 1995 Okt. 1996	15 20	35	
Algeriet II (BB-lån)	22.12.94	94/938/EF	200	Nov. 1995	100	100	100 (Suspenderet)
Slovakiet (BB-lån)	22.12.94	94/939/EF	130	Jul. 1996			130 (Annulleret)
Ukraine I (BB-lån)	22.12.94	94/940/EF	85	Dec. 1995	85	85	
Belarus (BB-lån)	10.04.95	95/132/EF	55	Dec. 1995	30	30	25 (Suspenderet)
Ukraine II (BB-lån)	23.10.95	95/442/EF	200	Aug. 1996 Okt. 1996 Sep. 1997	50 50 100	200	
Moldova II (BB-lån)	25.03.96	96/242/EF	15	Dec. 1996	15	15	
FYROM I (BB-lån)	22.07.97	97/471/EF	40	Sep. 1997 Feb. 1998	25 15	40	
Bulgarien III (BB-lån)	22.07.97	97/472/EF	250	Feb. 1998 Dec. 1998	125 125	250	

Armenien, Georgien og Tadsjikistan (2) (Strukturtilpasningslån og gavebistand) heraf	17.11.97 28.3.00	97/787/EF ændret ved 00/244/EF	375			260	115
Armenien			(58)	Dec. 1998 (lån) Dec. 1998 (gav.bist.) Dec. 1999 (gav.bist.) Feb. 2002 (gav.bist.) Dec. 2002 (gav.bist.)	28 8 4 5,5 5,5	(51)	(7)
Georgien			(175)	Jul. 1998 (lån) Aug. 1998 (gav.bist.) Sep. 1999 (gav.bist.) Dec. 2001 (gav.bist.)	110 10 9 6	(135)	(40)
Tadsjikistan			(95)	Mar. 2001 (lån) Mar. 2001 (gav.bist.) Dec. 2001 (gav.bist.)	60 7 7	(74)	(21)
Ukraine III (BB-lån)	15.10.98 12.07.02	98/592/EF 02/639/EF	150	Jul. 1999	58	58	92 (Annulleret)
Albanien III (BB-lån)	22.04.99	99/282/EF	20				20
Bosnien I (3) (BB-lån og -gavebistand)	10.05.99 10.12.01	99/325/EF ændret ved 01/899/EF	60	Dec. 1999 (gav.bist.) Dec. 1999 (lån) Dec. 2000 (gav.bist.) Dec. 2000 (lån) Dec. 2001 (gav.bist.)	15 10 10 10 15	60	
Bulgarien IV (BB-lån)	08.11.99	99/731/EF	100	Dec. 1999 Sep. 2000	40 60	100	
FYROM II (4) (BB-lån og -gavebistand)	08.11.99 10.12.01	99/733/EF ændret ved 01/900/EF	80 18	Dec. 2000 (gav.bist.) Dec. 2000 (lån) Dec. 2001 (lån) Dec. 2001 (gav.bist.)	20 10 12 10	52	28 18
Rumænien IV (BB-lån)	08.11.99	99/732/EF	200	Jun. 2000	100	100	100
Kosovo I (5) (Gavebistand, budgetstøtte)	19.02.00	00/140/EF	35	Mar. 2000 Aug. 2000	20 15	20 15	
Montenegro (5) (Gavebistand, budgetstøtte)	22.05.00	00/355/EF	20	Aug. 2000 Dec. 2000	7 13	20	
Moldova III (BB-lån)	10.07.00 19.12.02	00/452/EF 02/1006/EF	15				15 (Annulleret)
Kosovo II (3) (Gavebistand, budgetstøtte)	27.06.01	01/511/EF	30	Sep. 2001 Dec. 2002	15 15	30	
Serbien og Montenegro (ex FRY) I (6) (BB-lån og -gavebistand)	16.07.01 10.12.01	01/549/EF ændret ved 01/901/EF	345	Okt. 2001 Okt. 2001 Jan. 2002 Aug. 2002	225 (lån) 35 (gav.bist.) 40 (gav.bist.) 45 (gav.bist.)	345	
Ukraine IV (BB-lån)	12.07.02	02/639/EF	110				110
Serbien og Montenegro II (ex FRY) (7)	05.11.02	02/882/EF	130	Dec. 2002		30	100
Bosnien II (8)	05.11.02	02/883/EF	60				60
Moldova IV	19.12.02	02/1006/EF	15				15
I ALT			6100,5 (9)			4827,5	1273

(1) Bistanden til Israel omfatter et lån (hovedstol 160 mio. EUR) og gavebistand (27,5 mio. EUR) i form af rentetilskud.

(2) Ekstraordinær finansiel bistand, som omfatter lån på op til 245 mio. EUR og gavebistand på op til 130 mio. EUR

Ud af et samlet beløb på 375 mio. EUR blev der opnået enighed med modtagerlandene om maksimumsbeløb på 58 mio. EUR, 175 mio. EUR og 95 mio. EUR.

(3) Omfatter et lån (hovedstol op til 20 mio. EUR) og gavebistand (op til 40 mio. EUR).

(4) Omfatter et lån (hovedstol op til 50 mio. EUR) og gavebistand (op til 48 mio. EUR).

(5) Ekstraordinær finansiel bistand.

(6) Omfatter et lån (hovedstol op til 225 mio. EUR) og gavebistand (op til 120 mio. EUR).

(7) Omfatter et lån (hovedstol op til 55 mio. EUR) og gavebistand (op til 75 mio. EUR).

(8) Omfatter et lån (hovedstol op til 20 mio. EUR) og gavebistand (op til 40 mio. EUR).

(9) Bruttobeløb

**BILAG 1B - FÆLLESSKABETS MAKROFINANSIELLE BISTAND OG EKSTRAORDINÆRE FINANSIELLE BISTAND
TIL TREDJELANDE OPDELT EFTER REGION**
Reelt udbetalt pr. ultimo december 2002 (i mio. EUR)

<u>Land</u>	<u>Dato for Rådets afgørelse</u>	<u>Rådets afgørelse nr.</u>	<u>Godkendelser</u>		<u>Udbetalinger</u>		
			<u>Maksimum-beløb</u>	<u>Udbetalingsdato</u>	<u>Udbetalte beløb</u>	<u>I alt</u>	<u>Ikke udbetalt</u>
<u>A. Tiltrædelseslande</u>							
De baltiske lande (BB-lån)	23.11.92	92/542/EF	220			135	85 (Suspenderet)
heraf :							
Estland			(40)	Mar. 1993	20	(20)	(20)
Letland			(80)	Mar. 1993	40	(40)	(40)
Litauen			(100)	Jul. 1993	50	(75)	(25)
				Aug. 1995	25		
Bulgarien I (BB-lån)	24.06.91	91/311/EF	290	Aug. 1991 Mar. 1992	150 140	290	
Bulgarien II (BB-lån)	19.10.92	92/511/EF	110	Dec. 1994 Aug. 1996	70 40	110	
Bulgarien III (BB-lån)	22.07.97	97/472/EF	250	Feb. 1998 Dec. 1998	125 125	250	
Bulgarien IV (BB-lån)	08.11.99	99/731/EF	100	Dec. 1999 Sep. 2000	40 60	100	
Den Tjekkiske og Slovakiske Forbundsrepublik (BB-lån)	25.02.91	91/106/EF	375	Mar. 1991 Mar. 1992	185 190	375	
Ungarn I (Strukturtilpasningslån)	22.02.90	90/83/EF	870	Apr. 1990 Feb. 1991	350 260	610	260 (Suspenderet)
Ungarn II (BB-lån)	24.06.91	91/310/EF	180	Aug. 1991 Jan. 1993	100 80	180	
Rumænien I (BB-lån)	22.07.91	91/384/EF	375	Jan. 1992 Apr. 1992	190 185	375	
Rumænien II (BB-lån)	27.11.92	92/551/EF	80	Feb. 1993	80	80	
Rumænien III (BB-lån)	20.06.94	94/369/EF	125	Nov. 1995 Sep. 1997 Dec. 1997	55 40 30	125	
Rumænien IV (BB-lån)	08.11.99	99/732/EF	200	Jun. 2000	100	100	100
Slovakiet (BB-lån)	22.12.94	94/939/EF	130			Annuleret (Jul. 1996)	130 Annuleret
I ALT A			3305			2730	575

B. Vestlige Balkan-lande

Albanien I (BB-gavebistand)	28.09.92	92/482/EF	70	Dec. 1992 Aug. 1993	35 35	70	
Albanien II (BB-gavebistand)	28.11.94	94/773/EF	35	Jun. 1995 Okt. 1996	15 20	35	
Albanien III (BB-lån)	22.04.99	99/282/EF	20				20 (Annulleret)
Bosnien I (1) (BB-lån og -gavebistand)	10.05.99 ændret ved 10.12.01	99/325/EF 01/899/EF	60	Dec. 1999 (gav.bist.) Dec. 1999 (lån) Dec. 2000 (gav.bist.) Dec. 2000 (lån) Dec. 2001 (gav.bist.)	15 10 10 10 15	60	
FYROM I (BB-lån)	22.07.97	97/471/EF	40	Sep. 1997 Feb. 1998	25 15	40	
FYROM II (2) (BB-lån og -gavebistand)	08.11.99 ændret ved 10.12.2001	99/733/EF 01/900/EF	80 18	Dec. 2000 (gav.bist.) Dec. 2000 (lån) Dec. 2001 (lån) Dec. 2001 (gav.bist.)	20 10 12 10	52 18	28
Kosovo I (3) (Gavebistand, budgetstøtte)	19.02.00	00/140/EF	35	Mar. 2000 Aug. 2000	20 15	35	
Kosovo II (3) (Gavebistand, budgetstøtte)	27.06.01	01/511/EF	30	Sep. 2001 Dec. 2002	15 15	30	
Montenegro (3) (Gavebistand, budgetstøtte)	22.05.00	00/355/EF	20	Aug. 2000 Dec. 2000	7 13	20	
Serbien og Montenegro I (ex FRY) (4)	16.07.01 10.12.2001	01/549/EF ændret ved 01/901/EF	345	Okt. 2001 (gav.bist.) Okt. 2001 (lån) Jan. 2002 (gav.bist.) Aug.2002 (gav.bist.)	35 225 40 45	345	
Serbien og Montenegro II (ex FRY) (5) (BB-lån og -gavebistand)	05.11.02	02/882/EF	130	Dec. 2002 (gav.bist.)	30	30	100
Bosnien II (6) (BB-lån og -gavebistand)	05.11.02	02/883/EF	60				60
I ALT B			943			717	226

(1) Omfatter et lån (hovedstol op til 20 mio. EUR) og gavebistand (op til 40 mio. EUR).

(2) Omfatter et lån (hovedstol op til 50 mio. EUR) og gavebistand (op til 48 mio. EUR).

(3) Ekstraordinær finansiel bistand.

(4) Omfatter et lån (hovedstol op til 225 mio. EUR) og gavebistand (op til 120 mio. EUR).

(5) Omfatter et lån (hovedstol op til 55 mio. EUR) og gavebistand (op til 75 mio. EUR).

(6) Omfatter et lån (hovedstol op til 20 mio. EUR) og gavebistand (op til 40 mio. EUR).

C. Nye uafhængige stater (NIS)

Armenien, Georgien og Tadsjikistan (7) (Strukturtilpasningslån og -gavebistand) heraf	17.11.97 ændret pr. 28.3.00	97/787/EF 00/244/EF	375			260	115
Armenien			(58)	Dec. 1998 (lån)	28	(51)	(7)
				Dec. 1998 (gav.bist.)	8		
				Dec. 1999 (gav.bist.)	4		
				Feb. 2002 (gav.bist.)	5,5		
Georgien			(175)	Dec. 2002 (gav.bist.)	5,5		
				Jul. 1998 (lån)	110	(135)	(40)
				Aug. 1998 (gav.bist.)	10		
				Sep. 1999 (gav.bist.)	9		
Tadsjikistan			(95)	Dec. 2001 (gav.bist.)	6		
				Mar. 2001 (lån)	60	(74)	(21)
				Mar. 2001 (gav.bist.)	7		
				Dec. 2001 (gav.bist.)	7		
Belarus (BB-lån)	10.04.95	95/132/EF	55	Dec. 1995	30	30	25 (Suspenderet)
Moldova I (BB-lån)	13.06.94	94/346/EF	45	Dec. 1994	25	45	
				Aug. 1995	20		
Moldova II (BB-lån)	25.03.96	96/242/EF	15	Dec. 1996	15	15	
Moldova III (BB-lån)	10.07.00 19.12.02	00/452/EF 02/1006/EF	15				15 (Annuleret)
Moldova IV (BB-gavebistand)	19.12.02	02/1006/EF	15 <i>(15)</i>				15
Ukraine I (BB-lån)	22.12.94	94/940/EF	85	Dec. 1995	85	85	
Ukraine II (BB-lån)	23.10.95	95/442/EF	200	Aug. 1996	50	200	
				Okt. 1996	50		
				Sep. 1997	100		
Ukraine III (BB-lån)	15.10.98 12.07.02	98/592/EF 02/639/EF	150	Jul. 1999	58	58	92 (Annuleret)
Ukraine IV (BB-lån)	12.07.02	02/639/EF	110 <i>(15)</i>				110
I ALT C			1065 (9)			693	372
D. Middelhavslande							
Israel (8) (Blødt strukturtilpasningslån)	22.07.91	91/408/EF	187,5	Mar. 1992	187,5	187,5	
Algeriet I (BB-lån)	23.09.91	91/510/EF	400	Jan. 1992	250	400	
				Aug. 1994	150		
Algeriet II (BB-lån)	22.12.94	94/938/EF	200	Nov. 1995	100	100	100 (Suspenderet)
I ALT D			787,5			687,5	100
I ALT A+B+C+D			6100,5 (9)			4827,5	1273

(7) Ekstraordinær finansiel bistand, som omfatter lån på op til 245 mio. EUR og gavebistand på op til 130 mio. EUR

Ud af et samlet beløb på 375 mio. EUR blev der opnået enighed med modtagerlandene om maksimumsbeløb på 58 mio. EUR, 175 mio. EUR og 95 mio. EUR.

(8) Bistanden til Israel omfatter et lån (hovedstol 160 mio. EUR) og gavebistand (27,5 mio. EUR) i form af rentegavebistand.

(9) Bruttobeløb.

**Bilag 2: Betalingsbalancetilskud til modtagere af EU's
makrofinansielle bistand, opdelt efter bidragyder, 1990-2002 (1)**

2a. I mio. USD

	1990	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
IFI	419	5607	1564	4086	1877	250	732	2800	1751	36	439	1403
IMF	219	4177	909	3206	1477	195	584	2200	1009	12	284	895
Verdensbanken	200	1430	655	880	400	55	148	600	742	24	155	508
Bilaterale	1618	5600	708	11202	3885	67	582	336	872	238	3483	364
EU (2)	1108	2190	423	855	330	19	329	168	556	189	375	241
Andre bilaterale (3)	511	1406	285	702	150	10	73		264	49	93	10
heraf												
USA		35		100		10	15		75	13	22	
Japan	200	850	120	350	150		54		22	7		
Gældssanering		2004		9645	3405	38	180		52		3015	113
Paris-klubben		554		4920					52		3015	109
London-klubben				4380								4
Andre (4)		1450		345	3405	38	180					

2.b I % af samlede forpligtelser, inkl. gældssanering

	1990	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
IFI	21	50	69	27	33	79	56	94	67	13	11	79
IMF	11	37	40	21	26	62	44	74	38	4	7	51
Verdensbanken	10	13	29	6	7	17	11	20	28	9	4	29
Bilaterale	79	50	31	73	67	21	44	6	33	87	89	21
EU (2)	54	20	19	6	6	6	25	6	21	69	10	14
Andre bilaterale (3)	25	13	13	5	3	3	5		10	18	3	1
heraf												
USA		0		1		3	1		3	5	1	
Japan	10	8	5	2	3		4		1	3		
Gældssanering		18		63	59	12	14		2		77	6
Paris-klubben		5		32					2		77	6
London-klubben				29								
Andre (4)		13		2	59	12	14					

2c. I % af samlede forpligtelser, ekskl. gældssanering

	1990	1991	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
IFI	21	61	69	72	80	90	65	92	68	13	48	85
IMF	11	45	40	57	63	70	52	59	39	4	31	54
Verdensbanken	10	16	29	16	17	20	13	33	29	9	17	31
Bilaterale	79	39	31	28	20	10	35	8	32	87	53	15
EU (2)	54	24	19	15	14	7	29	8	21	69	41	14
Andre bilaterale (3)	25	15	13	12	6	4	7		10	18	10	1
heraf												
USA		0		2		4	1		3	5	2	
Japan	10	9	5	6	6		5		1			

- (1) Baseret på rådsafgørelser for EU-transaktioner.
Ingen transaktion blev besluttet i 1993.
- (2) EU's makrofinansielle bistand.
- (3) Inklusive EU-medlemsstater.
- (4) Syndikerede lån fra forretningsbanker til Algeriet i 1991, gældssanering for Ukraine besluttet af Rusland og Turkmenistan i 1994 og 1995, omlægning af Moldovas gæld til Rusland i 1996 og omlægning af FYROM's gæld i 1997.

**Bilag 2.1: Betalingsbalancetilskud til modtagere af EU's
makrofinansielle bistand, opdelt efter bidragyder, 2001-2002 a)
(i mio. USD og i % af de samlede forpligtelser og udbetalinger)**

Betalingsbalancetilskud 2001

	I alt				Kosovo				Forbundsrepublikken Jugoslavien					
	Forpligtelser		Udbetalinger		Forpligtelser		Udbetalinger		Forpligtelser		Udbetalinger			
	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%		
IFI	439	11	137	30	15	17	12	20	390	10	125	31		
IMF	284	7	125	27					250	7	125	31		
Vb (policy-baseret)	155	4	12	3	15	17	12	20	140	4				
Bilaterale	3483	89	325	70	71	83	47	80	3351	90	278	69		
EU	375	10	269	58	49	57	35	60	310	8	234	58		
USA	22	1	20	4	10	12	10	17	12	0	10	2		
Japan														
Andre bilaterale	71	2	36	8	12	14	2	3	59	2	34	8		
Gældssanering	3015	77							2970	79				
London-klubben														
Paris-klubben	3015	77							2970	79				
Andre														
I alt	3922	100	462	100	86	100	59	100	3741	100	403	100		
	FYROM													
	Forpligtelser		Udbetalinger											
	mio. USD	%	mio. USD	%										
IFI	34	36	2	100										
IMF	34	36	2	100										
Vb (policy-baseret)														
Bilaterale	61	64												
EU	16	17												
USA														
Japan														
Andre bilaterale														
Gældssanering	45	47												
London-klubben														
Paris-klubben	45	47												
Andre														
I alt	95	100	2	100										

Betalingsbalancetilskud 2002

	<u>I alt</u>				<u>Serbien og Montenegro</u>				<u>Bosnien og Hercegovina</u>			
	<u>Forpligtelser</u>		<u>Udbetalinger</u>		<u>Forpligtelser</u>		<u>Udbetalinger</u>		<u>Forpligtelser</u>		<u>Udbetalinger</u>	
	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%
IFI	1403	79	816	85	995	87	455	76	103	79	89	96
IMF	895	51	333	35	820	72	295	49	40	31	26	28
Vb (policy-baseret)	258	15	483	50	175	15	160	27	63	48	63	68
Bilaterale	364	21	146	15	147	13	142	24	28	21	4	4
EU	241	14	108	11	113	10	108	18	24	18		
USA	104	6										
Japan												
Andre bilaterale	10	1	10	1	10	1	10	2				
Gældssanering	113	6	113	12	24	2	24	4	4	3	4	4
London-klubben	4	0	4	0					4	3	4	4
Paris-klubben	109	6	109	11	24	2	24	4				
Andre												
I alt	1767	100	962	100	1142	100	597	100	131	100	93	100
	<u>Moldova</u>				<u>Ukraine</u>							
	<u>Forpligtelser</u>		<u>Udbetalinger</u>		<u>Forpligtelser</u>		<u>Udbetalinger</u>					
	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%	mio. USD	%				
IFI	55	100	22	100	250	57	250	100				
IMF	35	64	12	55								
Vb (policy-baseret)	20	36	10	45	250	57	250	100				
Bilaterale					189	43						
EU					104	24						
USA												
Japan												
Andre bilaterale												
Gældssanering					85	19						
London-klubben												
Paris-klubben					85	19						
Andre												
I alt	55	100	22	100	439	100	250	100				

a) Udbetalingerne er vist under det år, hvor de tilsvarende forpligtelser blev indgået.

BILAG 3: Udvalgte økonomiske indikatorer

	1998	1999	2000	2001	2002	
					Program (1)	Skøn
BNP i faste priser	(Ændring i %)					
Armenien	7,3	3,3	6,0	9,6	7,5	12,9
Bosnien-Hercegovina	10,0	10,0	5,0	5,5	2,3	3,9
Serbien og Montenegro	2,5	-15,7	6,7	4,0	4,0	4,0
FYROM	2,9	2,7	4,6	-4,6	4,0	0,3
Georgien	2,9	3,0	1,9	4,5	3,5	5,4
Kosovo	-	-	-	11,0	-	7,0
Moldova	-6,5	-3,1	2,1	6,1	4,8	7,2
Rumænien	-4,8	-1,2	2,1	5,7	5,0	4,9
Tadsjikistan	5,3	3,7	8,3	10,2	7,5	9,1
Ukraine	-1,9	-0,2	5,9	9,1	5,0	4,1
Forbrugerpriser (årets udgang)	(Ændring i %)					
Armenien	-1,2	2,1	0,4	3,0	3,0	2,0
Bosnien-Hercegovina						
Republikken Srpska	5,0	-1,0	2,0	2,0	1,5	-0,2
Serbien og Montenegro	14,0	14,0	15,0	7,0	4,4	1,9
FYROM	44,0	50,0	115,0	39,0	20,0	14,0
Georgien	-2,4	2,6	4,9	5,3	2,7	1,1
Georgien	7,2	10,9	4,6	3,4	5,0	5,6
Kosovo	-	-	-	11,0	-	3,0
Moldova	18,2	43,8	18,5	6,4	8,0	4,4
Rumænien	40,6	54,8	40,7	30,3	22,0	17,8
Tadsjikistan	2,7	30,1	60,6	12,5	13,0	14,5
Ukraine	22,0	19,2	25,8	6,1	9,8	-0,6
Budgetbalance	(% af BNP)					
Armenien *	-4,7	-5,5	-4,6	-4,0	-3,3	-3,0
Bosnien-Hercegovina	-7,8	-9,1	-9,9	n.a.	-5,5	-4,0
Republikken Srpska	-1,8	-1,3	-2,3	n.a.	-1,8	-0,9
Serbien og Montenegro	-5,1	-5,2	-2,9	n.a.	-0,3	-0,2
FYROM	n.a.	n.a.	-0,9	-6,2	-5,3	-5,0
Georgien *	-1,7	0,0	2,2	-6,7	-3,4	-5,9
Georgien *	-4,9	-5,0	-2,6	-1,6	-1,8	-1,5
Kosovo	-	-	-7,3	1,3	-	-6,6
Moldova	-10,6	-5,3	-2,0	-0,7	-2,3	-1,3
Rumænien	-5,4	-3,6	-4,0	-3,3	-2,9	-2,6
Tadsjikistan	-3,8	-3,1	-0,6	-0,1	-0,3	-1,0
Ukraine	-2,8	-2,4	-1,5	-1,6	-1,8	0,3
Løbende poster	(% af BNP)					
Armenien **	-21,2	-16,6	-14,6	-9,5	-8,7	-8,5
Bosnien-Hercegovina	-18,9	-21,4	-20,9	-23,1	-20,7	-22,3
Serbien og Montenegro	-5,5	-7,5	-7,6	-12,6	-13,0	-12,0
FYROM	-9,6	-5,9	-8,5	-10,6	-9,3	-8,6
Georgien **	-10,7	-8,5	-5,4	-6,7	-6,2	-6,5
Kosovo	-	-	-	9,1	-	-2,0
Moldova	-17,3	-3,6	-8,4	-7,4	-7,2	-6,0
Rumænien	-7,0	-4,0	-3,9	-5,9	-5,6	-3,4
Tadsjikistan	-8,3	-3,4	-6,5	-7,2	-4,5	-4,2
Ukraine	-3,1	2,6	4,7	3,5	1,5	3,5
Officielle valutareserver (ved årets udgang)	(i måneders import)					
Armenien	3,9	3,8	3,8	3,7	3,8	4,0
Bosnien-Hercegovina	0,8	2,2	2,5	5,1	6,4	4,7
Serbien og Montenegro	n.a.	1,1	1,3	2,8	3,0	3,4
FYROM	2,0	3,0	3,5	6,0	4,6	3,9
Georgien	1,0	1,2	1,0	1,4	1,7	1,7
Kosovo	-	-	-	-	-	-
Moldova	1,8	2,2	2,4	2,2	2,5	2,4
Rumænien	2,4	2,1	2,5	3,2	3,2	3,9
Tadsjikistan	1,5	1,7	2,1	1,9	2,3	2,3
Ukraine	0,6	0,8	1,0	1,9	2,5	2,5

(1) Programmål evt. Fastsat i IMF's programmer.

* På kontantbasis.

** Eksklusive officielle overførsler.

Kilde: Nationale myndigheder og IMF